

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΒ'

ΤΡΙΤΗ, 15 ΜΑΪΟΥ 1945

ΑΡΙΘ. 5-6

ΤΟ ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΑΟΝ ΕΠΙ ΤΗ ΝΙΚΗΦΟΡΩΙ ΛΗΞΕΙ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Τῆ 9 π. μ. τῆς παρελθούσης Τρίτης (8) μετεδόθη τὸ ἀκόλουθον Διάγγελμα τῆς Α. Μ. πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν :

«Βαθύτατα εὐγνώμων πρὸς τὸν ἀναστάντα Σωτῆρα Χριστὸν μεταδίδω σήμερον μὲ ἀνεκλάλητον χαρὰν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν τὸ πρῶτον ἐπίσημον μῆνυμα τῆς νίκης καὶ τῆς εἰρήνης.

Ὁ πόλεμος εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἡπειρον ἐτεσματίσθη μὲ τὴν ὀλοκληρωτικὴν συντριβὴν τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀδικίας. Ὁ πανάγαθος Θεὸς ἐπέτρεψεν, ὥστε ἡ ἡμέρα τοῦ μεγάλου θριάμβου τῶν συμμαχικῶν ὄπλων νὰ συμπέσῃ πρὸς τὸ πρῶτον ἐλεύθερον Πάσχα τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων Χριστιανῶν, κατόπιν στυγνῆς δουλείας τεσσάρων ἐτῶν. Ἄς εἶναι εὐλογημένον τὸ Ἅγιον θέλημά του.

Σήμερον οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὸν ἐφιάλτην τῆς φοβερωτέρας ἀνθρωποφαγῆς, τὴν ὁποίαν ἐγνώρισέ ποτε ὁ κόσμος. Μαζῆ μὲ αὐτοὺς καὶ ἡ Ἑλλὰς χαιρετίζει μὲ χαρὰν, συγκίνησιν καὶ ὑπερηφάνειαν τὸ ἱστορικὸν γεγονός. Ἐμόχθησε δι' αὐτό, ἐπολέμησεν, ἐδεινοπάθησεν, ἐθυσιάσθη. Ἡγωνίσθη μὲ αὐταπάρνησιν καὶ γενναϊότητα εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν καὶ διεξήγαγε κατὰ τὴν περίοδον τῆς δουλείας ἕνα ὑπέροχον ἀγῶνα ἐθνικῆς ἀντιστάσεως ἐναντίον τῶν κατακτητῶν. Ἐρρίφθη εἰς τὴν θανάσιμον πάλιν χωρὶς δισταγμοὺς καὶ χωρὶς ὑπολογισμοὺς, ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον χάριν τῆς ἐλευθερίας, διὰ τὴν ὁποίαν ἐκινήθησαν τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη. Ἀντιμετώπισε τοὺς εἰσβολεῖς ἀπίστους, ἐμπνεομένη ἀπὸ τὴν μακρὰν ἱστορικὴν τῆς παράδοσιν, καὶ εἰς μίαν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἄστρον τὸν κατακτητῶν ἀνήρχετο μὲ τραγικὴν μεγαλοπρέπειαν πρὸς τὸ κατακόρυφον τῆς ἐπιτυχίας καὶ τοῦ θριάμβου. Ἔλαβε τὴν θέσιν τῆς μεταξὺ τῶν πρῶτων ἐπάλξεων τοῦ ἀγῶνος χωρὶς νὰ φεισθῆ θυσιῶν εἰς ἀνθρωπίνους ὑπάρξεις καὶ ὑλικὰς καταστροφάς, ἀποφασισμένη νὰ προσφερθῆ ὀλοκαύτωμα.

Ἡ δικαίωσις τῶν κοινῶν ἀγῶνων καὶ θυσιῶν, ἡ ὁποία ἔρχεται μαζῆ μὲ τὴν νίκην, ἀνοίγει νέον κεφάλαιον ἱστορίας εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἀνθρωπότητος—κεφάλαιον εἰρήνης, ἐλευθερίας, δικαιοσύνης, προόδου, εὐημερίας, πολιτισμοῦ. Τὸ αἷμα τόσων ἑκατομμυρίων θυμάτων ἐπιβάλλει, ἀλλὰ καὶ ἐγγυᾶται τὴν ἐπικράτησιν τῶν ὑψηλῶν αὐτῶν ἐπιδιώξεων τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Μία ἀνθρωπότης δικαιοτέρα καὶ εὐτυχεστερα πρέπει νὰ προσέλθῃ καὶ θὰ προσέλθῃ ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῆς καταστροφῆς. Διότι ὁ κόσμος δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνοικοδομηθῆ καὶ νὰ ζήσῃ, εἰμὴ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν συγχρόνως καὶ τὸ ἠθικὸν περιεχόμενον τῆς διδασκαλίας τοῦ ἐκ νεκρῶν Ἀναστάντος Λυτρωτοῦ.

Εἰς τὸ πλαίσιον τῶν εὐγενῶν ἰδεῶν τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος θὰ εὗρουν, ἀναμφιβόλως, τὴν πλήρη ἱστορικὴν τῶν δικαίωσιν καὶ αἱ θυσίαι τῆς Ἑλλάδος. Ἀτενίζει πρὸς τὸ μέλλον ἡρεμος διὰ τὴν περὶ αὐτῆς κρίσιν τῶν ἰσχυρῶν φίλων καὶ συμμάχων Ἐθνῶν, μὲ τὴν ὑπερήφανον συναίσθησιν, ὅτι ἐξεπλήρωσε τὸ καθήκόν τῆς κατὰ τρόπον ὄντως μοναδικόν, καὶ ἀναμένει μὲ ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην τὴν Δικαιοσύνην τῶν κριτῶν, ἡ ὁποία θ' ἀποτελέσῃ ἐνώπιον τῆς παγκοσμίου συνειδήσεως τὸν τιμιώτερον τίτλον τῆς νίκης, διὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἑλληνικὸν Ἔθνος ἀνήλθε μίαν ἀκόμη φορὰν τὸν Γολγοθᾶν τῆς μεγάλης θυσίας.

Χριστὸς ἀνάστη. Ζήτω τὸ Ἔθνος.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὸ Διάγγελμα τοῦ Μακαριώτατου Ἀντιβασιλέως πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ἐπὶ τῇ νικηφόρῳ λήξει τοῦ πολέμου.—*Τῆς Διευθύνσεως*, Ἡ ἡμέρα τῆς Ἀνταποδόσεως.—*Ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιβασιλεὺς εἰς Μεσολόγγιον*.—*Β. Βασιλα Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῶν Ἐρησκαυμάτων*, «Δεῖ δὴ χρημάτων».—*Ἰωάννου Κούμαρη* καθηγητοῦ τοῦ Μανειστηρίου, Ἀνατροφή τῆς φυλῆς.—*Ἐρησίου Παπαμιχαήλ* Ἀκαδημικοῦ Περπατοῦ: Ἀπολογητικαὶ συζητήσεις περὶ τῶν ἠθικῶν προβλημάτων Ἐριπτατοῦ Α' Περὶ Ἐρ. σκείας.—*Α. Φυτράκη* «Θὰ νικήσωμεν χωρὶς Θεοῦ».—Ἐπιστολαί.—*Παρατηρήσεων Ἐτήλ*: Ἡ νίκη τῆς πίστεως.—Μη πέρα τῶν πεδίων.—Ἡ σπουδαιότης τῶν κλασικῶν.—Dom Henri Leclercq (†).—*Χρονικά*.—*Πνευματικὴ κίνησις*.

Η ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΑΝΤΑΠΟΔΟΣΕΩΣ

Ἡ ἐπὶ ἐξαετίαν ὀλόκληρον θριαμβολογοῦσα γερμανικὴ κακία μόνον αὐτὴν τὴν ἡμέραν δὲν ὑπελόγισεν ἐν τῇ σατανικῇ τῆς ὑπεροψία· οὐδὲ μιαν στιγμὴν ἐσκέφθη, ὅτι θάτιον ἢ βράδιον θὰ ἔλθῃ ἀφεύκτως ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως, ἡ ἡμέρα τῆς ἀνταποδόσεως, «ἡ ἀνταπόδοσις τοῖς ὑπερηφάνοις». Ἑβραϊκὸς ἦτο ὁ ψαλμός, καὶ δια τοῦτο ἀπηξίωσαν νὰ τὸν ἀκούσουν διακηρύττοντα ὅτι «ἀνταποδώσει Κύριος τὴν ἀνομίαν αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν πονηρίαν αὐτῶν ἀφανιεῖ αὐτοὺς Κύριος ὁ Θεός».

Καὶ δὲν ἦτο δυνατόν ἢ νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἡμέρα αὐτὴ τοῦ ἀφανισμοῦ. Καὶ ὅποιου ἀφανισμοῦ! «Καὶ κατέλασεν αὐτοὺς ἐν θυμῷ μου, καὶ κατέθλασα αὐτοὺς ὡς γῆν, καὶ καιήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς γῆν· ἡμέρα γὰρ ἀνταποδόσεως ἐπῆλθεν αὐτοῖς». Πρέπει νὰ ἀνέλθωμεν εἰς χρόνους πολὺ παλαιούς· διὰ νὰ ἴδωμεν ἤτις ἐθνῶν ἀναλόγους πρὸς τὴν συγχρονὸν ἰταλικὴν καὶ γερμανικὴν καταστροφὴν· ἀλλ' ἴσως ὡς πρὸς τὴν ταχύτητα καὶ τὸ ραγδαῖον τοῦ ἀφανισμοῦ, τὸ μαστίγμα τῆς γερμανικῆς ὑπερφροσύνης καὶ τῆς ἰταλικῆς πτωχαλιζονείας κατέχει τὰ πρωτεία εἰς τὰς δέλτους τῆς ἱστορίας. Ἡ 8 Μαΐου φέρει τὴν χώραν τῶν γερμανῶν καταληφθεῖσαν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, τὸ κράτος τῶν ὀλοσχερῶς ἐκμηγετισθέν, τοὺς θεσμούς· τῶν καὶ τὰ ἰδρύματα εἰς συντριμματα, καὶ τὴν κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν τῆς χώρας τῶν διοργανώσεων διαλελυμένην. Ὅταν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν ἐλευθέρην τύχην τῆς ἀθλίας δυάδος τῶν σκορπισάντων τῶν τῶν καταστροφῶν δικτατόρων, εὐρισκόμεθα ἀληθῶς πρὸ κρίσεως τοῦ Θεοῦ τρομερῶς, διὰ νὰ ἔχουν οἱ ἄνθρωποι παντοῖε καὶ

νοῦν, ὅτι «ἡ ἀμαρτία τοῖς οἰκείοις ὄπλοις ἀλοκεῖται» καὶ ὅτι «ἐτοιμαζονται ἀκολάστοις μαστιγες καὶ τιμωρίαι τοῖς ἄφροσιν».

Ἡ ἀνθρωπότης ζῆ μεγάλας στιγμὰς διαλαλούσας μεγάλα διδάγματα. Ἐπὶ ἐξαετίαν ὀλόκληρον τρόμος συνείχε τὴν ἀναπνοὴν πάντων τῶν λαῶν τῆς Ἑυρώπης. Αἱ δυνάμεις τῆς βίας καὶ τοῦ ὀλέθρου ἐξαπέλυον καθ' ἑκάστην στιγμὴν ἀνεκκαλήτους συμφορὰς εἰς πᾶσαν γωνίαν. Τὸ ἔγκλημα εἰς πάσας τὰς μορφὰς ἀνήχθη εἰς σύστημα καὶ εἰς νόμον. Ἡ καταστροφικὴ μανία ἀφηνίασα ἐκονιορτοποιεῖ ἕνα διὰ πολλῶν καὶ πολυχρονίων πόνων κτηθέντα πολιτισμόν. Δακρύων καὶ αἱμάτων ποταμοὶ ἔβρεχον τὰ εἰρήνια τοῦ γερμανικοῦ σατανισμοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε ἀψευδὲς τοῦ Κυρίου οἱ λόγοι, ἤλθεν ἡ ἡμέρα τῆς συντριβῆς τῆς ὑπεροψίας, βαρὺς ἔπεσεν ὁ πέλεκυς τῆς ἀνταποδόσεως ἐπὶ τοὺς ἐγκληματίας λαούς, καὶ ὑπῆρξε μεγάλη ἡ πτώσις τῶν. «Καὶ πάντα τὰ κέρατα τῶν ἀμαρτωλῶν συνθλάσω». Τὸ ἔργον τῆς δικαιοσύνης ἐπετελέσθη· ἐπῆλθε πλήρης ἡ συντριβή.

Ἐθνηρόν, ἀλλὰ διδακτικώτατον μάθημα διὰ τοὺς παραβάτας τῶν θείων νόμων ὑπερφιάλου· δημαγωγούς καὶ ἕβριστα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ.

Η Α. Μ. Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΙΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ

Τῇ 28 λήσαντος Ἀπριλίου ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιβασιλεὺς ἀπῆλθεν εἰς Μεσολόγγιον εἰς πανηγυρισμὸν τῆς ἐπετείου «τῆς Ἐξόδου», συνοδευόμενος ὑπὸ ὑπουργῶν, τῶν ἀγγλῶν Πρεσβευτοῦ καὶ ναυάρχου, ἀξιωματικῶν τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ δισηγγόνου τοῦ Βύρωνος. Ἡ Α. Μ. ἄμα τῇ εἰς Πάτραις ἀφίξει ὠμίλησεν πρὸς τὸν λαὸν τῆς πόλεως δια μακρῶν ἀναλύσεως τὰ ἀπασχολοῦντα τὴν χώραν προβλήματα, κατέληξε δὲ διὰ θερμῆς συστάσεως πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν νὰ ὁμονοήσῃ, διότι μόνον ὅταν ἡ ἀνάγκη τῆς ἐνοτήτος καταστῆ συνειδησις πάντων τῶν Ἑλλήνων θὰ κερσητῆ καὶ τῆς εἰρήνης ἡ μάχη μετὰ τὸ ἐν τῇ κατα τοῦ ἐλθροῦ μάχῃ κέρδος τοῦ πολέμου.

Τῇ πρώτῃ τῆς ἐπιούσης ὁ Μακαριώτατος Ἀντιβασιλεὺς μετὰ τῶν ἐπισήμων συνοδῶν του ἀνεχώρησε δι' ἀναιτωρπιλικοῦ εἰς Μεσολόγγιον, ἔνθα ἐν παλαικῇ συναγωγῇ ἐτελέσθη δοξολογία ἐν τῷ ἱερῷ

ναῶ τοῦ ἀγ. Σπυρίδωνος, μεθ' ἣν ἐσχηματίσθη πομπὴ κατευθυνθεῖσα εἰς τὸν κῆπον τῶν ἡρώων. Ἐκεῖ ἡ Α. Μ. ἐν λόγῳ μεσιῶ ὑψηλῶν ἐννοιῶν ἐξῆρε τὴν ἀφθαστον γοητείαν τοῦ μοναδικοῦ ὀνόματος τοῦ Μεσολογγίου, ἡ ἐκ τοῦ ὁποῦ θρυλικὴ Ἔξοδος τῶν ἐλευθέρων πολιορκημένων ἐσημαίωθη ἐν τῇ παγκοσμίῳ Ἱστορίᾳ ὡς γεγονός, οὐ ἀνάλογον δὲν ἀναφέρεται εἰς τὰς σελίδας τῶν ἡρωισμῶν τῶν λαῶν ὡς πρὸς τὴν ἀγάπην τῆς ἐλευθερίας. Τὸ ὀλοκαύτωμα τοῦ Μεσολογγίου ἐκείνο ἀπέθεσεν ἐπὶ τῆς πόλεως τὴν ἀνεξάλειπτον σφραγίδα τῆς ἱερότητος, ἀπέρη δὲ ὁ ἐμπνευστὴς τῆς ἑλληνικῆς εὐψυχίας, ἥτις καθ' ὅλους τοὺς ἔκτοτε ἐθνικοὺς ἀγῶνας ἐξήστραψεν ἐκθαμβωτικὴ καὶ ἀνῆγειρεν ἀπαράμιλλα τρόπαια δόξης. Τοῦτου ἕνεκα — κατέληξεν ἡ Α. Μ. — «ἡ Ἱστορία παρέδωκεν ἥδη τὸ ὄνομα τοῦ Μεσολογγίου εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς ἀνεκτίμητον κληροδοτήμα εἰς τοὺς ἐλευθέρους ἀνθρώπους καὶ δόξαν αἰδίου διὰ τὴν ἑλληνικὴν πατριδα, ἐχαράχθη δ' εἰς τὰς δέλτους τῆς Ἱστορίας μετὰ τὴν φλογερὰν αἰχμὴν τοῦ Πόνου, πού θ' ἀντηχῆ αἰωνίως εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἔθνους οὐλοσύνη εὐψυχίας, κήρυγμα ἐλπίδος, παιὰν νίκης, ἐπαγγελία πίστεως πρὸς τὴν τελείαν δικαίωσιν».

Εἰς Ἀθήνας ἡ Α. Μ. ἐπέστρεψε τῇ 30 Ἀπριλίου ἀφοῦ διήλθεν ἐκ Πιτρῶν, ἐνθα κατέθεσε στέφανον εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Ἀφανοῦς Στρατιώτου, ἐδέχθη διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ ἐπεσεκέφθη τὰ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα τῆς πόλεως.

“ΔΕΙ ΔΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ,,

Ὑπὸ πάντων ὁμολογεῖται ὅτι εἰς τὴν ἐποχὴν μας, καθ' ἣν νέαι κοινωνικαὶ συνθήκαι διαμορφοῦνται καὶ νέα προβλήματα διαφόρου φύσεως, ὑψίστης ὁμῶς σημασίας, ὀρθοῦνται, καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἀναδιοργανουμένη καὶ νέαν ἐποχὴν δράσεως ἐγκαινίζουσα, ὀφείλει ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰ προβλήματα, νὰ προσαρμόσῃ τὴν δράσιν αὐτῆς πρὸς τὰς νέας συνθήκας καὶ ν' ἀποτελέσῃ εἰς τὴν ὀργανωτικῶς ἴσως αὔριον μέλλουσαν νὰ ἐξελιχθῆ κοινωνικὴν ζωὴν σπουδαίων παραγόντων, ἐπημερῶντων καὶ ρυθμίζοντων ἐν πολλοῖς καὶ διαμορφοῦντα ἐκφάνσεις τῆς πνευματικῆς, κοινωνικῆς κλπ. ζωῆς. Πρὸς τοῦτο ἤρχισαν ὑπὸ πολλῶν, ὑπευθύνων καὶ ἀνευθύνων, προγράμματα Ἐκκλ. ἀνορθώσεως καὶ δράσεως νὰ διατυπῶνται, σχέδια ἀναδιοργανώσεως ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς Ἐκκλῆς. διακονίας νὰ προτείνωνται, νομοσχέδια νὰ ὑποβιβλῶνται καὶ ἄλλα παρόμοια μέτρα καθ' ἑκάστην νὰ προβάλλωνται. Ὁ γράφων τὰς γραμμὰς αὐτάς, ὡς ἐκ τῆς

θέσεως αὐτοῦ ὡς Γεν. Διευθ. τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ἔχει τὴν εὐκαιρίαν σχεδὸν καθ' ἑκάστην τοιαῦτα σχέδια νὰ λαμβάνῃ καὶ ν' ἀκούῃ αὐτὰ ἐπιτελεστέον διατυπώματα. Ὁμολογῶ ὅτι τὸ τοιοῦτον δὲν με ἀφήνει ἀσυγκίνητον, διότι πάντες ἐκκινοῦν ἀπὸ ἓνα ἀγνὸν ἐνδιαφέρον, νὰ ἴδουν τάχιστα τὴν Ἐκκλησίαν δράσαν κατὰ τὸν καλλίτερον τρόπον εἰς μίαν τοιαύτην κρίσιμον ἐποχὴν, καὶ ὅλοι πιστεύουν εἰς τὴν δύναμιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ἐκοῦσα ἢ ἀκούσα, θὰ κληθῆ νὰ παῖξῃ σπουδαιότατον ρόλον εἰς τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον καὶ ἐκ τῆς δράσεως, ἣν θὰ ἀναπτύξῃ, καὶ τῶν δυνάμεων, αἷς θὰ ἐπιδείξῃ, θὰ ἐξαρτηθῆ ἢ θέσῃ αὐτῆς ἐν τῷ δημιουργουμένῳ πολιτισμῷ τῆς αὔριου, ἴσως δὲ καὶ αὐτὴ αὐτῆ ἢ ὑπόστασις αὐτῆς, οὐδεὶς περὶ τούτου ἀμφιβάλλει. Διὸ καὶ ἐπιβάλλεται ἡ ἀνασυγκρότησις τῶν δυνάμεων αὐτῆς, ὁ καθορισμὸς ἐνιαίου καὶ πρὸς τὰ πράγματα ἀνταποκρινομένου προγράμματος δράσεως, ἡ διαχάραξις τῶν μεγάλων γραμμῶν τῆς πορείας καὶ ἡ ἐγκαιρὸς μελέτη τῶν ἀνακυψάντων καὶ μελλόντων ν' ἀνακύψωσι προβλημάτων, ἐφ' ὧν ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ ἐκπλῶν τὸν λόγον. Ὅτι δὲ πρὸς ἐπιτυχίαν πάντων τούτων χρειάζονται καὶ σχέδια καὶ προγράμματα καὶ Νόμοι νὰ θεσπισθῶσι, δὲν γεννᾶται οὐδεμία ἀμφιβολία. Ἐνῶ δ' ἐν τούτῳ συμφωνῶ μετὰ τῶν ἐχόντων ἤδη σχέδιον ἢ σχέδια Ἐκκλ. ἀνορθώσεως καὶ Ἐκκλ. Νομοθεσίας, διαφωνῶ πρὸς αὐτοὺς ριζικῶς εἰς τοῦτο, ὅτι δηλ. ἡ ἀναδιοργάνωσις τῆς Ἐκκλησίας ἐξαριστᾶται ἀπὸ τῆς ἐγκρίσεως τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ σχεδίου περὶ Ἱεροκηρύκων λ.χ. ἢ περὶ Ἐκκλ. Ἐκπαιδεύσεως, ἢ περὶ Ἱερῶν Συνόδου κλπ. Ἐὰν ἦτο πράγματι ζήτημα μορφῆς τοῦ Ἐκκλῆς. προβλήματος, θὰ ἔλυτο ἐντός βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος. Δυστυχῶς εἰς τὴν ἀπάτην ταύτην πολλάκις περιπίπτομεν διὸ καὶ μετὰ ἀλλαγὴν Κυβερνήσεως ἢ Ἀρχιεπισκόπου ἀναπτέρονται αἱ ἐλπίδες καλλιέργειας τῶν πραγμάτων διαορθώσεως.

Τὸ πρόβλημα τῆς Ἐκκλ. οὕτως εἰπεῖν δράσεως καὶ ἀνορθώσεως, ὡς ἡ μικρὰ πείρα μου εἰδείξε, ἐξαριστᾶται ἀπὸ ἓνα πρωταρχικὸν παράγοντα, οὗτινος ἐπιτυγχανομένου ἐρχονται ἐπειτα τὰ σχέδια εὐρυτέρας δράσεως, οἱ Νόμοι μετὰ τὸν πραγματικὸν τὸν χαρακτήρα, τὰ προγράμματα μετὰ τὴν δυνατότητα τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν. Ὁ πρωταρχικὸς δὲ οὗτος παράγων δὲν εἶναι ἄλλος τις ἢ ὁ οἰκονομικός. Καὶ ἐξηγοῦμαι. Τὸ Ἄλφα τῆς Ἐκκλ. ἀνορθώσεως ἀποτελεῖ κατὰ τὴν γνώμην μου ἡ οἰκονομικὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀνασυγκρότησις, ἡ οἰκονομικὴ αὐτῆς αὐτοτέλεια καὶ

αὐτάρκεια. Μόνον όταν ἡ Ἐκκλησία θὰ κατορθώσῃ οἰκονομικῶς νὰ γίνῃ αὐτοτελὴς καὶ αὐτάρκης, τότε, ἀλλὰ καὶ μόνον τότε θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιλύσῃ πάντα τὰ προβλήματα τῆς μετὰ θετικότητος καὶ ἐπιτυχίας καὶ κατὰ τὸν τρόπον, τὸν ὁποῖον αὐτὴ θὰ νομίσῃ τὸν λυσιτελέστερον. Μόνον οὕτω θὰ δυνηθῇ νὰ οργανώσῃ ἰδίαν ἐκκλ. ἐκπαίδευσιν μὲ ὅσας Ἐκκλ. Σχολὰς ἤθελεν αὐτὴ κρίνει ἀναγκαίας, μὲ τὸν τύπον, τὸν ὁποῖον αὐτὴ ἤθελε κρίνει τὸν καλλίτερον, καὶ μὲ τὸ πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον αὐτὴ ἤθελε καθορίσει. Μόνον οὕτω θὰ δυνηθῇ νὰ διαμορφώσῃ εἰς τὸ τέλειον τὸν θεσμόν τῶν Ἱεροκηρύκων μὲ τὴν ἴδρυσιν ἐιδικῆς Σχολῆς, μὲ τὴν πύκνωσιν τῆς φάλαγγος αὐτῶν. Μόνον οὕτω θὰ δώσῃ πνεῦμα ζωῆς εἰς τὸν ὑπνοῦντα μέχρι σήμερον θεσμόν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, τὸν τόσον ὑψηλοῦς σκοποῦς ἐπιδιώκοντα, καὶ νὰ διαμορφώσῃ αὐτὸν εἰς θεσμόν τέλειον. Μόνον οὕτω θὰ δυνηθῇ καὶ τὸ περιλάλητον πρόβλημα τῆς μισθοδοτήσεως τοῦ Κλήρου νὰ λύσῃ. Μόνον οὕτω θὰ δυνηθῇ νὰ ἐφαρμόσῃ ἓνα πλούσιον ἐν παντὶ πρόγραμμα πνευματικῆς καὶ κοινωνικῆς δράσεως. Τὸ δὲ σπουδαιότερον, μόνον οὕτω θὰ δυνηθῇ νὰ χειραφετηθῇ ἀπὸ τῆς Πολιτείας, τῆς ὁποίας ἐπαιτεῖ τώρα τὸν ὄβολόν καὶ ἀπὸ τὴν χρηματικὴν δυναμικότητα τῆς ὁποίας ἐξαρτᾶται ἂν θὰ ἔχωμεν Ἐκκλ. Ἐκπαίδευσιν ἢ ὄχι, ἂν θὰ ἔχωμεν ἐπαρκῆ ἀριθμὸν Ἱεροκηρύκων, ἂν θὰ λειτουργήσῃ ἢ ὄχι ἡ Σχολὴ τῶν Ἱεροκηρύκων καὶ Κατηχητῶν, ἂν ἡ Ἀποστ. Διακονία θὰ ἔχῃ τὰ μέσα τῆς δράσεως κλπ. Δεδομένου δὲ ὅτι ἡ οἰκονομικὴ τῆς Πολιτείας ἀντοχὴ ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν εἶναι καὶ τόσον ἀνθηρὰ, κινδυνεύομεν νὰ ἴδωμεν Νόμους περὶ Ἐκκλ. Ἐκπαίδευσιν, Ἱεροκηρύκων, Ἀπ. Διακονίας κλπ. ἐπιστρεφόμενους ὑπὸ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἄνευ ἐγκρίσεως ἑλλείψει χρημάτων. Τοῦτου δὲ διαπιστουμένου, οἰαδήποτε ὀργάνωσις καὶ ἀνορθωσις Ἐκκλησιαστικῆ καθίσταται ἀνέφικτος καὶ θὰ κινούμεθα ἐντὸς φαύλου κύκλου, φθειρόντες καὶ φθειρόμενοι, χωρὶς νὰ εἶναι δυνατόν ἐξ αὐτοῦ νὰ ἐξέλθωμεν.

Διὸ καὶ ἡ προσοχὴ τῆς Ἐκκλησίας, δέον, νομίζω, νὰ στραφῇ ἀμέριστος εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν, ἀποτελοῦσαν τὴν ἀφειρητὴν πάσης περαιτέρω δράσεως. Τότε μόνον θὰ δυνηθῶμεν νὰ χωρήσωμεν μὲ γοργὸν βῆμα πρὸς λύσιν τῶν σπουδαιότερων προβλημάτων καὶ μὲ ἐπιδιώξιν λύσεων Ἐκκλησιαστικῶν ἄνευ ἐπιδράσεως τῆς πολιτικῆς, περιβαλλούσης πολλάκις προσκόμματα ἢ καὶ ματαιούσης τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν. Ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ κατανοήσῃ ὅτι ἡ γενικὴ ἐξέλιξις τῶν πραγμάτων θὰ

ὀδηγήσῃ ἐν καιρῷ ἀπωτέρω ἢ ἐγγυτέρω εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς Πολιτείας, ὁπότε ἡ Ἐκκλησία θὰ εἶναι ἠναγκασμένη νὰ στηριχθῇ ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τῶν ἰδίων αὐτῆς δυνάμεων. Πρὸς τὴν ἐνδεχομένην κατεῦθυνσιν ταύτην προσανατολιζομένη ἀπὸ τοῦδε ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ πάντα τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τοῦτο μέτρα, ἵνα μὴ εὐρεθῇ ἀπαράσκευος. Ἐὰς ἀφήσωμεν δὲ τὰς θεωρίας καὶ ἄς κατανοήσωμεν ὅτι τὸ σταθερὸν θεμέλιον θὰ ἀποτελέσῃ πάντοτε ἡ οἰκονομικὴ τῆς Ἐκκλησίας εὐεξία. Διὸ χωρὶς νὰ δίδω πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀνασυγκροτήσεως, καθ' ὅσον δὲν εἶμαι Οἰκονομολόγος, ὀφείλω ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς «Ἐκκλησίας», τῆς τὴν ἐπανεκδοσιν μετὰ χαρᾶς εἶδον, νὰ ὑπογραμμίσω ζωηρῶς ὅτι τὸ θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας ἀνορθώσεως ἐγκρατεῖται ἐν τῇ οἰκονομικῇ περισυλλογῇ καὶ αὐτοτελείᾳ τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ποσίγνωστον ἀπόφθεγμα τοῦ Δημοσθένους «δεῖ δὴ χρημάτων καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων» ἔχει καὶ ἐνταῦθα ἀόλυτον ἰσχύϊν. Πιστεύω ὅτι ἡ ἐναπομείνασα Ἐκκλησιαστικὴ περιουσία, παρ' ὅσας τὰς ἀπαλλοτριώσεις, καλῶς διοικουμένη, θὰ δύναται νὰ καλύψῃ τὰς πλείστας Ἐκκλ. ἀνάγκας. Παρὰ τὴν ἀνάγκαν δὲ νέοι πόροι δύνανται νὰ δημιουργηθῶσιν. Ἡ κατάλληλος χρησιμοποίησις τῶν εἰσπράξεων τῶν Ναῶν, ἡ ἀναδιοργάνωσις τῶν Μονῶν κατὰ τρόπον ὥστε ν' ἀποβῶσι πηγὰὶ πλούτου, ἡ μονοπώλησις τῶν Λειτουργικῶν βιβλίων καὶ ἄλλα, ἅτινα ἤθελον ἐπινοήσῃ οἱ Οἰκονομολόγοι, θὰ δύνανται νὰ ἐπαυξήσουν κατὰ πολὺ τὰ Ἐκκλ. ἔσοδα. Ἐὰς γίνῃ λοιπὸν τὸ ταχύτερον ἓνας ἄρτιος κατὰ πάντα οἰκονομικὸς Ἐκκλ. Ὄργανισμός—ἀφοῦ ὁ Ο.Δ.Ε.Π. κρίνεται ἀνεπαρκής—ἐπὶ ὕγιων βάσεων καὶ ἄς γίνῃ μία προσπάθεια καλῆς ὑπ' αὐτῆς ταύτης τῆς Ἐκκλησίας ἐκμεταλλεύσεως τῆς περιουσίας. Αὐτὸ ἄς εἶναι τὸ κύριον μέλημα ἐπὶ τοῦ παρόντος τῆς Ἐκκλησίας. Ἐὰς κληθῶσιν ὅλοι οἱ ἐιδικοί, ἄς δώσωσιν τὰ φῶτά των καὶ ἄς λάβωσιν τότε αἱ ἀποφάσεις τὸ ταχύτερον τὴν μορφήν τῆς πραγματικότητος. Ἡ τοιαύτη τῆς Ἐκκλησίας ἐνασχόλησις ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν βλάπτει τὸν πνευματικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, διότι καὶ τὰ πνευματικώτερα, διὰ νὰ ῥιζώσωσιν καὶ ἀναπτυχθῶσιν ἐπὶ τῆς ὕλικῆς γῆς, ἔχουν ἀνάγκην ὕλικῶν μέσων. Μόνον ἔταν οἱ ὕλικοι ὄροι ἐπιτευχθῶσιν, ἔρχονται κατόπιν οἱ Νόμοι καὶ τὰ σχέδια, οἱ κανονισμοὶ καὶ τὰ προγράμματα νὰ ρυθμίσουν τὰ περαιτέρω ἐπὶ θετικῆς πλέον βάσεως μὲ ἀπόλυτον βεβαιότητα τῆς ἐπιτυχίας τοῦ σκοποῦ. Τότε καὶ τοῦ Νομοθέτου ἡ χεὶρ, τὴν ὁποίαν τώρα παραλύει ἡ ἀλχημεία τῶν ἀριθμῶν τῶν Οἰκονομολόγων,

ἐλευθέρῳ θὰ δυνηθῆ νὰ διαγράψῃ τοὺς εὐρύτερους ὁρίζοντας. Εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαός, τὸν ὁποῖον καὶ ἡ εἰσέβεια καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς πρὸς πᾶν ὠραῖον δὲν ἀπέλιπε, θὰ ἐπιχορηγήσῃ πλουσίως καὶ πάλιν, ὡς κατὰ τὸ παρελθόν, τὴν Ἐκκλησίαν του, ὅσκει ὅμως νὰ ἴδῃ ἔργα ἐπιτελούμενα.

B. ΒΕΛΛΑΣ

ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΦΥΛΗΣ

«*Ἐκτίμησις τοῦ προσφάτου ἀλγεινοῦ παρελθόντος καὶ θεοντολογία τοῦ μέλλοντος*», εἶνε τὸ πρόβλημα, εἰς τὴν λύσιν τοῦ ὁποῦ προσακαλεῖ ὅλους ὁ διαπρεπὴς Συνάδελφος καὶ Διευθυντὴς τῆς «Ἐκκλησίας». Σκέψεις δηλαδὴ ἐπὶ τῶν ἀλγεινῶν πράξεων τῆς φυλῆς καὶ φροντίς διὰ τὸ μέλλον αὐτῆς. Πρόβλημα περίπλοκον καὶ δύσκολον, ἀφοῦ συνδέεται καὶ μὲ πρόσφατον «αἰγλήεν» παρελθὸν παριδόξως τῆς ἰδίας φυλῆς. Πάντως, τὴν συμβολὴν ὄλων ἀναμένει καὶ δικαίως ἡ φυλὴ, ὡς τὸν μίτον διὰ τὴν ἀνεύρεσιν τῆς φωτεινῆς ἐξόδου ἐκ τοῦ ἐρέβους, εἰς ὃ παραπαλεῖ. Ἀναμένει τὴν ἑρμηνείαν τῶν καταπληκτικῶν ἀντιφάσεων καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς «ψυχῆς» τῆς φυλῆς.

Ἡ Ἀνθρωπολογία δὲν θὰ ἔμενε βεβαίως ἀδιάφορος εἰς τὰ ἔργον τοῦτο, δοθέντος ὅτι εὐρίσκει εἰς τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων ἀρκετὰ σημεῖα προσεγγίσεως πρὸς τὰ τῶν προγόνων. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἐκδηλώσεις ἀληθῶς ἐκπλήσσοσαι. Καὶ ἐνώπιον αὐτῶν καὶ ἡ Ἐπιστήμη μένει κατάπληκτος. Διὰ τὴν ἑρμηνείαν καὶ ἀπάλειψιν ἀπὸ τῶν νεωτέρων γενεῶν, πᾶσα προσπάθεια εἶνε ἱερὸν καθήκον τῆς παρούσης γενεᾶς. Ἐν πλήρει γνώσει, ὅτι δὲν φέρομεν βεβαίως γλαῦκα εἰς Ἀθήνας, ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐπιμείνωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς ἓν μόνον σημεῖον πρωταρχικῆς σημασίας, ὡς πιστεύομεν.

Ἄλλοτε, εἰς ἄρθρον σχετικὸν μὲ τὴν κληρονομικότητα, ἐθέσαμεν εἰς τὴν προμετωπίδα ὀλίγους στίχους τοῦ μεγάλου Hölderlin :

«Ὅπως ἀρχίσεις, ἔτσι θὰ μείνης
Ὅσοδήποτε κι' ἂν ἐπιδράσῃ ἡ δυστυχία
Καὶ ἡ ἀνατροφή, γιὰ τὸ σπουδαιότερον
Κάνει ἡ γέννησις
Καὶ ἡ ἀκτίς τοῦ φωτός
Ποῦ θὰ πέσῃ στὸ νεογέννητο».

Ἡ ἀξία τῆς ἐννοίας τῶν λόγων ἐκείνων εἶνε ἀναντίλεκτος καὶ ὁ θαυμασμὸς πρὸς τὴν ἔμπνευσιν τοῦ ἀνδρὸς ἐπιβεβλημένος, ὅταν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ τότε ἄγνοια τῶν βιολογικῶν νόμων καὶ τῶν δεδομένων τῆς νεωτέρας κληρονομικολογίας. Πράγματι, δάσις καὶ τῆς «ψυχῆς» παραμένει πάντοτε ἡ καταβολή,

ὅπως καὶ τοῦ σώματος. Οὐδεμία δυστυχία, οὔτε εὐτυχία, δύναται νὰ ἀλλάξουν αὐτὴν κατὰ ἔαθος.

Ὅσῃνδῆποτε ὅμως βασικὴν ἀξίαν καὶ ἂν ἀποδίδωμεν καὶ σήμερον εἰς τὸν κληρονομικὸν παράγοντα, ὅμως ἀναντίρρητος εἶνε καὶ τῆς «ἀνατροφῆς» ἡ ἐπίδρασις εἰς τὸν ἄνθρωπον. Τοῦτο βλέπομεν, ἄλλωστε, καὶ εἰς ὅλον τὸν ἐμβιον κόσμον. Δὲν ἔχομεν παρὰ νὰ σκεφθῶμεν τὴν δύναμιν τῆς ἀνατροφῆς, διότι περὶ ἀνατροφῆς πρόκειται, κατὰ τὴν ἐξημέρωσιν τῶν διαφόρων ζώων, παρατηροῦντες τὰς διαφορὰς τῶν ἡμερωμένων ἀπὸ τοῦ ἀγρίου πρᾶγόντος των. Ἡμερωμένον ζῷον δεόν νὰ θεωρηθῆ καὶ ὁ ἄνθρωπος καθόλου. Καὶ εἰς τὴν ἀνατροφήν, τὸν «πολιτισμὸν» ὡς εἰπόμεν, ὑπὸ τὴν γενικωτέραν ἐννοίαν τῆς λέξεως, ὀφείλει οὗτος τὴν ἀνωτερότητά του. Ἀκόμη ὀφθαλμοφανέστερον βλέπομεν τὴν διαφορὰν καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀνατροφῆς μεταξὺ ἐνὸς «φυσικοῦ» νέγρου π.χ. καὶ ἐνὸς «πολιτισμένου» νέγρου κλπ.

Ἐν μέγιστον ποσοστὸν ἐπομένως τῆς σημερινῆς «ψυχικῆς» ἐκφάνσεως τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, ὀφείλει οὗτος εἰς τὴν «ἀνατροφήν». Ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων καὶ τῶν «ψυχικῶν» αὐτῶν ἐκδηλώσεων, τόσον καταπλησσοῦσης ποιικιλίας, ὥστε νὰ μὴ πιστεῦθῃ τις ὅτι πρόκειται περὶ Ἑλλήνων, περὶ χριστιανῶν, περὶ ἀνθρώπων πολιτισμένων, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι καὶ εἰς ἄλλας σκέψεις θὰ ἀχθῶσιν ἄλλοι, καὶ θεραπείας τοῦ κακοῦ περισσοτέρας θὰ προτείνουν διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ταλαιπωρηθείσης φυλῆς. Διὰ τὴν ταπεινότητά μας ὅμως πρωταρχικὴν σημασίαν ἔχει, τόσον διὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ φαινομένου, ὅπερ ἐζήσαμεν, ἔσον καὶ διὰ τὴν θεραπείαν αὐτοῦ, ἡ «ἀνατροφή». Τὴν ἀπίστευτον ἔλλειψιν τοιαύτης εἰς τὸ παρελθὸν ἐπληρώσαμεν δαρότατα. Καιρὸς εἶνε νὰ φροντίσωμεν διὰ τὴν ἀνατροφήν τοῦ μελλοντικοῦ Ἑλλήνου.

Χωρὶς νὰ παραγνωρίζωμεν, ἐπαναλαμβάνομεν, τὸ μέρος ὅπερ ἔλαβεν εἰς τὴν ψυχικὴν διάπλασιν ἡ κληρονομικότης τῶν καλῶν καὶ κακῶν χαρακτήρων τῶν προγόνων μας, ἡ ὁποία δεικνύει ἀκριβῶς καὶ τὴν ἀλήθειαν τῆς καταγωγῆς μας ἀπὸ ἐκείνους, οἵτινες ἔφερον τόσα χάρισματα, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἐλαττώματα, καιρὸς εἶνε νὰ κατανοήσωμεν δαθότατα καὶ τὸ μέρος, ὅπερ δυστυχῶς ἔλαβεν εἰς τὴν διάπλασιν τοῦ νεωτέρου Ἑλλήνου ἡ ἔλλειψις πάσης ἀληθοῦς «ἀνατροφῆς».

Δὲν θὰ ἐκταθῶμεν βεβαίως ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως τῆς ἐννοίας ἐνταῦθα τῆς λέξεως «ἀνατροφή». Ἐννοία ἀπλουστάτη, συγχρόνως καὶ πολυσχιδής. Ὅς τὴν συμπτύξωμεν εἰς ἀνατροφήν τῆς συνειδήσεως τοῦ καθήκοντος, τῆς ἐργασίας-χαρᾶς (ἴχι ἀγγαρείας), τοῦ

δικαίου, τῆς προόδου, τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ ἀνατροπὴ τῆς ψυχῆς εἶνε ἀνεξάρτητος πάντως τοῦ βαθμοῦ τυγόν τῆς μορφώσεως γνωστοῦ ὄντος. ὅτι ἡ μόρφωσις δὲν συμβαδίζει πάντοτε μετὰ τὴν ψυχικὴν ἀνωτερότητα, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἀπομωραίνει ἐνίοτε. Πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῆς ἀνωτέρας «ἡμερώσεως», ἢ τῆς ἀστόχως κληθείσης «παιδείας», διαφόρου τῆς «ἐκπαιδεύσεως».

Ὅπως δὲ ποτε, ἐκεῖνο τὸ ὅποσον ἐλείψεν εἰς τὸν Ἕλληνα, τὸν οἰονδήποτε, εἶνε ἡ ἀνατροπὴ αὐτοῦ ὡς μέλους κοινωνίας. Ὁ Ἕλλην παρέρμεινε μετὰ τὸν πρωτόγονον ἀτομικισμόν. Ἐστέρηθημεν δὲ ἀπὸ τῆς ἐλευθερώσεως, τῶν φώτων τῶν ἔξων ἐυστυγῆς, ἐστερηθημεν τῶν φώτων καὶ τινῶν Ἑλλήνων (Κοραῖη κλπ.), τὰ ὅποια ἔμειναν καὶ μένουν σευσιμένα εἰς τὰς διδλοθηκὰς. Εἶνε μέγα κρίμα αὐτὸ ποῦ ἐγένετο ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως ἰδίᾳ, ἀπὸ τῆς στιγμῆς ποῦ ὁ Ἕλληνισμὸς ἤρξατο συμπυκνούμενος εἰς ἔθνος, ἢ πλήθος δηλαδὴ ἐγκατάλειψε εἰς τὴν τύχην τῶν τρομαγμένων καὶ καχυπόπτων ἐκείνων ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀπὸ πάσης γωνίας τῆς γῆς ἐπανασταμπτόνων εἰς τὴν ἐλευθερὰν γωνίαν. Εἰς λαὸν μετὰ τόσα προσόντα, ἀλλὰ καὶ δεδαρυμένον μετὰ μακραίωνον δουλείαν ἀφέθη ἀνευ παιδαγωγήσεως, «ὅπως ὁ παῖς προαγάγη τὰς ἐμφύτους ἀρετὰς του καὶ ἀφανίσῃ τὰς ἐμφύτους κακίας», ἀφέθη ἀνευ κοινωνικῆς παιδαγωγήσεως κυρίως. Ἀνάγκη νὰ κατανοηθῇ ἡ ἀπλή ἀλήθεια σὺν βαθύτητα καὶ ἡ ἀνάγκη ῥιζικῆς παιδαγωγήσεως σοφῶν καὶ ἀσφῶν, μικρῶν καὶ μεγάλων, ἀνυψώσεως τοῦ Ἑλληνοῦ εἰς «ζῶον κοινωνικόν».

Ὁ Ἕλλην ἠγγόνθη καὶ ἀγνοεῖ τί εἶνε «κοινωνία ἀνθρώπων». ἀγνοεῖ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ ἀτόμου πρὸς τὸ σύνολον· ἀγνοεῖ ὅτι τὸ ἄτομον ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑπηρετεῖ πρῶτον τὴν κοινωνίαν καὶ εἶτα ἑαυτό. Εἶνε οὗτος ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ ζήσῃ καὶ τὸ ἄτομον. Κακὴ ἐκτίμησις τῆς ἐλευθερίας ὑφ' ὧν, κακὴ ἐκτίμησις τῆς ἐκ τῆς Ἑλ. Ἐπαναστάσεως «μεταβολῆς» ἀπὸ μέρους τῶν ἀρχόντων (οἱ ὅποιοι ἐφαντάσθησαν ὅτι δὲν ἐπρόκειτο παρὰ περὶ ἀντικαταστάσεως τοῦ κατὰ τὴν ὕπ' αὐτῶν ἐπὶ τοῦ τραχύλου τοῦ λαοῦ), κακὴ ἐκτίμησις τοῦ κοινοδουλειτισμοῦ, κακὴ ἐκτίμησις ὠραίων ἰσως θεωρητικῶν νεωτεριστικῶν διδασμάτων ὑπὸ τοῦ ἀώρου καὶ ἀνευ προηγουμένης κοινωνικῆς ἀνατροφῆς λαοῦ, κακοπίστως καὶ στρεβλῶς διδασκομένων κλπ., ἀποτελοῦν τὴν θάσιν τῆς κακοδομονίας μας.

Καὶ τώρα, ἔχει ἀνάγκην ἀνατροφῆς τὸ τέκνον ἀλλὰ καὶ ὁ γονεὺς, ὁ μαθητὴς ἀλλὰ καὶ ὁ διδάσκαλος, ὁ πολίτης ἀλλὰ καὶ ὁ πολιτευόμενος, ὁ στρατιώτης ἀλλὰ

καὶ ὁ ἔκανεὺς ἢ ὁ στρατηγός, ὁ ὑπάλληλος ἀλλὰ καὶ ὁ προϊστάμενος ὁ ἐργάτης, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐργοδότης, ὁ ἐπαγγελματίας ἀλλὰ καὶ ὁ πελάτης, ὁ πτωγὸς ἀλλὰ καὶ ὁ πλούσιος, ὁ ἐλεύθερος ἀλλὰ καὶ ὁ φυλακισμένος... Πόση παραδοξολογία, θὰ εἶπη τις. Δυστυχῶς οὕτῃ εἶνε ἡ ἀλήθεια.

Ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ εὐρίσκειται εἴπερ τις καὶ ἄλλη εἰς μίαν «βρέουσαν σταθερότητα». ὡς ἐγγυμὸν ἐξηγήσει, μετὰ τὰς δλίνας μίξεις αὐτῆς καὶ μετὰ τὴν διακοπὴν καθαρῶν πάλιν χάρις εἰς τὴν ὑπεροχουσαν ἐνδοχουσίαν. Τὸ σύνολον τοῦτο ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην ὅμοιας ψυχικῆς καθάρσεως, διαπαιδαγωγήσεως, τάξεως. Γονεῖς, Σχολεῖον, Πανεπιστήμιον, Ἐκκλησίαν, ἔπαισαν, ἐσφαλὸν βρῶντα. Ὡς μόνη δικαιολογία ὑπόγειοι ὅτι γονεῖς καὶ διδάσκαλοι καὶ ἱερεῖς εἶχον στερηθῆναι καὶ ἐκεῖνοι μετὰ τὴν σειρὰν τῶν ἀνατροφῆς. Ἀνανέωσις ψυχικῆ, διάπλασις γαυαντήσεως, καταθέσις τοῦ καθήκοντος τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ εἶνε ἡ δεοντολογία τοῦ μέλλοντος.

Τὴν μεγαλυτέραν ἐλπίδας θ' ἀποθέσωμεν εἰς τὸ Σχολεῖον καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Πάντοτε ἔσγεν ἐπίδοσιν ἢ Ἐκκλησίαν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνοῦ. Ἔγει ὅμοια αὐτῇ ποίτη ἀνάγκη ἀνανεώσεως ὡς πρὸς τὴν ψυχικὴν μόρφωσιν τῶν μελῶν τῆς. Ἀπαραιτήτος ἡ κατασκευὴ κληρικῶν, οὗι τῶσον ἀνωτέρας μορφώσεως, ὅσον ἀνωτέρου γαυαντήσεως. Ὡς πρὸς δὲ τὸ σχολεῖον, τὴν παλαιὰν καὶ πάντοτε σίμορροουσαν πληγὴν, δὲν θὰ διυλίσωμεν ἡμεῖς εἶνε κοινὸν μυστικὸν ἢ κατάστασις του. Θὰ ἐποισιούμεν νὰ ἐπανέλθῃ τὸ... «κρυφὸ σχολεῖον» τῆς Τουοκοκρατίας, μετὰ τὰ κολυθρογράμματα, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐνέσεις τῆς ψυχικῆς τονώσεως.

Ἐὰν εἶνε ἀλήθεια, ὅτι καὶ γενικῶς ὁ ἀνθρώπος, μετὰ δλίαν τὴν κατακτῆσις τῆς ἐπιστήμης πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν, δι' ὧν ἐκέοδισε τὴν γῆν, τὸν ἀέρα, τὴν θάλασσαν, οὐδὲ ἐν βῆμα ζωῆς ἔκαμε πρὸς τὴν ψυχικὴν βελτίωσιν, τοῦτο δὲν εἶνε λόγος ἀπογοητεύσεως, λόγος ἐγκαταλείψεως πάσης προσπάθειας πρὸς τὴν κατὰ τῆσιν καὶ τοῦ παδίου ἐκείνου. Ἄς ἐπιζῶμεν καὶ ἄς ἐπιμελῶμεν. Θὰ ζήσωμεν ἀσφαλῶς κάποτε ἀνώτεροι ἀνθρωποι μετὰ ἀληθινὰ «ἀνθρώπινα» αἰσθήματα. Ἄς ἐπιταχύνωμεν τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἔχει ὑποχρεώσεις καὶ εἰς τὸ προβάδισμα τοῦτο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΜΑΡΗΣ

Γαυκτικὸς Καθηγητὴς τῆς Ἀνθρωπολογίας
ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν

* Ἡ φύσις ἢ ἀνθρωπεία, ἐπειδὴν πολλῆς ἀνέσεως ἐπιλαμβάνεται, ἐπιλανθάνεται τῆς εὐγενείας καὶ οὐκ ἴσταιται ἐπὶ τῶν οἰκείων ὄρων.

ΑΚΑΔΗΜΕΙΚΟΙ ΠΕΡΙΠΑΤΟΙ

Ἀπολογητικαὶ συζητήσεις
περὶ τῶν ὑψίστων προβλημάτων.

[B]

Ἀπολογητής. Ἀλλὰ ἀκούσατε καὶ τὴν ἐκπληκτικωτέραν συνέχειαν: «Ἀλλὰ πόλις ἂν μοι δοκῆ μάλλον ἐδάφους χωρὶς. ἢ πολιτεία τῆς περὶ θεῶν δόξης ἀναιρεθείσης παντάπασιν, σύστασιν λαθεῖν, ἢ, λαθεῖσα, τηρήσαι».

Νομικός. Ἐκτακτον.

Μαθηματικός. Ὅμιλεῖ σὺν νὰ μεταχειρίζεται μαθηματικὴν γλῶσσαν τὴν εἶνε ἢ θετικότης τῆς πεποιθήσεώς σου.

Ἀπολογητής. Σὰς ἀνέφερα ὀλίγους ἀπὸ τοὺς παλαιούς. Ἀλλὰ σπουδαιότεραι εἶνε αἱ μαρτυραὶ τῶν νεωτέρων ἀνθρωπολόγων, ἐθνολόγων, περιηγητῶν, ἐφωδιασμένων μὲ τὰ φῶτα τῆς συγχρόνου ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης. Ὁ φυσιοδίφης Humboldt π.χ. εἰς τὸ ἔργον του «Κοσμος», ὁ ἀνθρωπολόγος Waitz εἰς τὴν «Ἀνθρωπολογίαν τῶν φυσικῶν λαῶν», ὁ ἐθνολόγος Ratzel ἐν τῇ «Ἱστορίᾳ τῆς Ἀνθρωπότητος», ὁ ἀνθρωπολόγος καὶ φυσιολόγος Quatrefages εἰς τὸ ἔργον του «Γενικὴ Ἱστορία τῶν Ἀνθρωπίνων φυλῶν», —διὰ τὰ περιουσιῶν εἰς μόνους αὐτούς— δὲν γνωρίζουν κανένα λαὸν ἐστερημένον κάποιας θρησκευτικῆς ἰδέας, καὶ ἐπὶ τῇ δάσει τῶν παρατηρήσεών των βεβαιοῦν, ὅτι ἡ θρησκευτικότης ἀποτελεῖ θεμελιώδες γνῶρισμα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως...

Ἱστορικός. Ἐδιαδάσατε τὸν Volney;

Ἀπολογητής. Τὸν γνωρίζω πολὺ καλά.

Ἱστορικός. Αἶ! Δὲν λέγει τὸ ἐναντίον εἰς τὰ «Ἐρειπίαι» του περὶ ἀγρίων φυλῶν, ὅτι ἐντελῶς στεροῦνται θρησκευτικότητος;

Ἀπολογητής. Μάλιστα. Ἀλλὰ αὐτὸς ὁ πασιγνωστός διὰ τὴν ἀθησκίαν του καὶ πολὺπλαγκτός γάλλος περιηγητὴς ἐβλεπε κατὰ τὰ ταξείδιά του τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ἦθη των μὲ τὰ χρωματιζόμενα μὲ τὴν ὑποκειμενικὴν του προκατάληψιν γυαλιὰ. Ἦδη ὁ καθηγγητὴς Flint ἀπέδειξεν, ὅτι αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα τῆς ὑπάρξεως ἀθησκῶν φυλῶν εἶνε εἰς τὸ ἔπακρον ἀπροσφαλές. Ὅπως ἀναπτύσσει ὁ διάσημος φιλόλογος Max Müller, πρῶτον μὲν, ἕνεκα τῆς ἀγνοίας τῆς γλῶσσης τῶν ἀγρίων εἶνε δυσκολωτάτη ἢ μὲ αὐτοὺς πλήρης συνεννόησις τῶν ἄλλως τε παροδικῶς ἐπισκεπτομένων αὐτοὺς καὶ προχείρως καὶ ἐπιπολιῶς πληροφορουμένων περιηγητῶν· δεύτερον δέ, αἱ θρησκευτικαὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ τῶν ἀγρίων ἔννοιαι καὶ παραστάσεις εἶνε τὸσον διάφοροι, ὅτι δὲ ἄγριοι, εἰς

ἄλλου, τὸσον κρυφίνοι καὶ καχύποπτοι, ὥστε νὰ καθίσταται δυσκολώτατον ὅποιονδήποτε περὶ τῶν ἀντιλήψεων των περιηγητικὸν συμπέρασμα. Ἐν πάσῃ ὁμοῦ περιπτώσει, ἐξαιρουμένου τοῦ Volney, εἶνε οἱ ἄλλοι γνωστοὶ περιηγηταί, καὶ μάλιστα οἱ εἰσχωρήσαντες εἰς τὰ δάθη τῶν ἀπολιτίστων χωρῶν ἱεραπόστολοι, ποὺ ἐξῆσαν μονίμως μὲ τοὺς ἀγρίους, ἔμαθαν τὴν γλῶσσάν των, ἐμελέτησαν τοὺς θεσμούς των καὶ τοὺς ἐψυχολόγησαν πολὺ ἐντατικώτερα καὶ βαθύτερα, εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά των βεβαιοῦν τὰ ὅπως ἀντίθετα τῶν ἰσχυρισμῶν τοῦ γάλλου αὐτοῦ ἀθέου. Ὅχι μόνον δὲν ὑπάρχουν ἀθησκοὶ λαοί, ὅσονδήποτε ἄγριοι καὶ ἂν εἶνε —λέγει ὁ E. James εἰς τὸ περὶ προελεύσεως τῆς θρησκείας ἔργον του— ἀλλὰ καὶ εἰς κάθε ζωντανὸν πολιτισμὸν ὑπάρχει μονίμως συνεχιζομένη μία ἱερὰ παράδοσις μὲ τὸ ἰδιότυπον τελετουργικὸν τῆς, ποὺ καθιστᾷ τὴν πνευματικὴν δυναμικότητα οὐσιώδη διὰ τὴν κοινωνικὴν συνάρθρωσιν καὶ τὸν συντονισμὸν τῆς κοινῆς προσπάθειας.

Φυσιολόγος. Ἐν τούτοις, ἄθεοι ὑπάρχουν. Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ τὸ ἀρνηθῆτε. Πῶς τὸ ἐξηγεῖτε τὸ πρᾶγμα; Τί γίνεται μὲ τὴν ὑποστηριζομένην καθολικότητα τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος, ἀφοῦ αὐτοεξαιροῦνται οἱ ἄθεοι;

Ἀπολογητής. Τὴν ἐπερίεμενα τὴν ἐνστασιν Ἀλλὰ, πρῶτον μὲν, ἀπὸ αὐτὸ ἴσα-ἴσα ποὺ ὀνομάζετε ἐξαιρέσειν, συνάγεται ἡ καθολικὴ θρησκευτικότης ὡς ὁ κανὼν. Ἔτσι, ἡ ὑπαρξὶς ἀθύμου λέοντος, ἀπτέρου ὄρνιθος καὶ ἡ μεταξὺ τῶν κανονικῶν φυσιολογικῶς ἀνθρώπων ὑπαρξὶς ἀτόμων ἡλιθίων καὶ ἐκτρομαγμένων, σημαίνουν, ἀπλούστατα, σπανίως ἀποκλίσεις ἀπὸ τοῦ φυσιολογικοῦ κανόνος. Διότι πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ, ὅτι οἱ πραγματικῶς ἄθεοι εἶνε παρὰ πολὺ ὀλίγοι, καταχρηστικῶς δ' ὑπὸ τῶν ἀθησκῶν προσδίδεται εὐρύτης εἰς τὴν ἀθειαν. Κακῶς π.χ. εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἐχαρακτηρίζοντο ἄθεοι οἱ μὴ συμμεριζόμενοι τὰς καθεστηκυίας εἰς τὴν πολιτείαν ἐπισημοὺς, τρόπον τινά, θρησκευτικῆς ἰδέας, ὡς π.χ. οἱ σοφισταί, ὁ Ἀναξαγόρας, ὁ Σωκράτης, ὁ Πλάτων κ.λ. Αὐτοὶ οἱ χριστιανοὶ δὲν κατεδιώκοντο ὑπὸ τῶν ρωμαίων καὶ ὡς ἄθεοι; Μεταγενεστέρως δὲν κατηγορεῖτο ὁ Σπινόζας ὡς ἄθεος, ἐνῶ ἦτο πανθηιστής. μήπως δὲ ὁ Ὀλιστὴς Strauss δὲν ἐβεβαίωσεν περὶ ἑαυτοῦ, ὅτι εἶνε μὲν Ὀλιστὴς, δὲν εἶνε ὁμοῦ καὶ ἄθεος; Ἐφ' ὅσον ἀθεῖα σημαίνει ἀρνησιν πάσης ἀπολύτου ἀρχῆς, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ δυνατὴ ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, ὅπως λέγει ὁ K. Fischer, ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ πρακτικῇ βίῳ ἐκείνῃ, ποὺ δὲν διέπεται ἀπὸ καμμίαν φιλοσοφικὴν ἀρχήν. Ἀλλὰς λέξεσιν, ἡ ἀθεῖα ἀποτελεῖ περιεχόμενον «ἀφι-

λοσόφων κρανίων»,—ἔτσι ἀκριβῶς χαρακτηρίζουν τὰς κεφαλὰς τῶν ἀθρησκῶν μερικοὶ φιλοσοφοῦντες γερμανοὶ: unphilosophische Köpfe..

Φυσικός. Ὡστε τριαύτη κεφαλὴ εἶνε ἡ τοῦ ἀγαπητοῦ μας Φυσιολόγου, ποῦ μᾶς παρουσίασε τὸν ἑαυτὸν του ὡς καθαρὸν ὕλιστήν;

Φυσιολόγος. Ἐγὼ δὲν προσβάλλομαι ἡ συζήτησις εἶναι ἐνδιαφέρουσα. Θέλω νὰ ἰδῶ ποῦ θὰ καταλήξῃ.

Ἀπολογητής. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἀπροκατάληπτος συζήτησις χρησιμοποιεῖ, κατ' ἀνάγκην, ἐπιστημονικὴν ὀρολογίαν, καί, ὡς τριαύτη, εἶνε ξένη πάσης προσβολῆς καὶ καθ' ἑαυτὴν καὶ ὡς πρὸς τοὺς συζητητάς. Ἀλλὰ θὰ ἔλθῃ στιγμή, προχωροῦσης τῆς συνομιλίας μας, ποῦ θὰ εἴπω εἰς ποίαν κατηγορίαν ἀνήκει ὁ φίλος Φυσιολόγος. Προχωρῶ. Αὐτὴ ἡ ἀφιλόσοφος ἀθρησκεία δὲν εἶνε γνησία ἀθεῖα. Δὲν εἶνε πραγματικοὶ ἀθεοὶ, καὶ ἄλλων κατηγοριῶν ἄνθρωποι, ὅποιοι π.χ. οἱ λεγόμενοι ἀγνωστικοὶ, οἱ θρησκευτικῶς ἀμαθεῖς, οἱ στερεοθέντες θρησκευτικῆς ἀγωγῆς, μάλιστα δὲ πάντων οἱ ἐξ ἠθικῶν λόγων συμπνίγοντες τὴν θρησκευτικότητά των διὰ νὰ μὴ τὴν αἰσθάνωνται ὡς χαλινὸν εἰς τὰς παρεκτροπὰς των, ἢ οἱ ἐμφανῶς ἐπιδεικνύοντες περιφρόνησιν πρὸς τὴν θρησκείαν ἐκ φόβου μὴ χαρακτηρισθοῦν ὡς ὀπισθοδρομικοὶ καὶ ἀσυγχρόνιστοι, μὴ «τῆς μόδας».

Ἰατρός. Ὡστε, κατὰ τὰ λεγόμενά σας, δὲν διαρκεῖ πραγματικὴ ἀθεῖα.

Ἀπολογητής. Δὲν λέγω αὐτό. Ἄλλ' ὅτι εἶνε σπανιωτάτη καὶ ἀποκλειστικῶς ἀτομικὴ ἔχει συλλογικὴ. Πολὺ προσφυῶς ἐλέγχθη ὅτι ἡ ἀθεῖα εἶνε λεπτὸν στρώμα πάγου, ἐπὶ τοῦ ὀποῦ ὀλίγα μὲν ἄτομα εἰμποροῦν ἴσως καθ' ἑν χωριστὰ νὰ βαδίσουν, ποτὲ δ' ὅμως ἐμάδες δλόκληροι.

Ἰατρός. Δὲν εἰμπορεῖτε ὅμως νὰ εἰπῆτε ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ ἀθεῖα εἶναι τόσο σπανία, ἀφοῦ ἀρκετὸς ἐπιστημονικὸς κόσμος εἶναι ἀθρησκός. Πρέπει νὰ ἀκούσωμεν τί ἔχετε νὰ πῆτε διὰ τὴν ἰδικὴν μας κατηγορίαν.

Ἀπολογητής. Ἐχω, λοιπόν, νὰ σὰς πῶ τὰ ἐξῆς:

Σεῖς, καὶ ὅσοι ἐκ τῶν μυστῶν τῶν φυσικῶν ἢ θετικῶν ἐπιστημῶν ἐμωανίζεσθε ὡς ἀθεοὶ, δὲν ἀντλείτε τὴν ἀθρησκείαν σας ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην σας καθ' ἑαυτὴν, διότι ἡ θετικὴ ἐπιστήμη, ὡς Ἐπιστήμη, καθ' ἑαυτὴν, τίποτε ἀπολύτως δὲν ἔχει νὰ εἴπῃ κατὰ τῆς θρησκείας. Ἄν ἀκούεται σύγκρουσις πρὸς τὴν θρησκείαν ἐκ τοῦ πεδίου τῶν Φυσικῶν ἐπιστημῶν, αὕτη δὲν προέρχεται ἀπὸ αὐτάς, ὡς Ἐπιστήμας, ἀλλὰ ἀπὸ μερικοὺς ἐπιστήμονας. Ἄν ἡ ἀθεῖα ἦτο πόρισμα ἀνανθήρητον τῆς Ἐπιστήμης, ἂν δηλαδὴ ἦτο ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια, τότε θρησκεία δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἀπὸ

πολλοῦ, ἦτοι ἔγι μόνον ὅσοι ἀνεξαιρέτως οἱ ἐπιστήμονες θὰ ἦσαν ἀθρησκοὶ. Ἀλλὰ καὶ ὅλος ὁ κόσμος ποῦ θὰ ἐπέθετο εἰς τὰς βεβαίωσις τῆς ἐπιστήμης. Ἀλλὰ ἐλέγχθη ἤδη προηγουμένως, ὅτι, ὅπως ἐμολογοῦν αὐτοὶ οἱ διακροπέστεροι τῶν ἐπιστημόνων, παλαιῶν καὶ συγχρόνων, ἡ ἐπιστήμη πληρέστατα συμβιβάζεται μὲ τὴν θρησκείαν, διότι κατ' αὐτῆς τίποτε δὲν ἔχει νὰ εἴπῃ. Ἀφοῦ καὶ κληρικοὶ εἶνε διάσημοι φυσικοὶ ἐπιστήμονες. Ἐγὼ μάλιστα ἐπὶ πλεόν νὰ προσθέσω καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ ἐπιστήμων θὰ ἔπρεπε νὰ εἶνε θρησκευτικώτερος ἀπὸ κάθε ἄλλον.

Ἰατρός. Ἐλάτε δά!

Ἀπολογητής. Ἐπαναλαμβάνω: σεῖς καὶ ὁ Φυσιολόγος μας θὰ ὤφειλατε νὰ ἦσθε καὶ ἡμῶν αὐτῶν τῶν θεολόγων διδάσκαλοι εἰς τὸν τομέα τὸν θρησκευτικόν.

Φυσιολόγος. Μοῦ φαίνεται πῶς ἤρχισατε νὰ γίνεσθε τερατολόγος.

Ἀπολογητής. Καμμίαν παραδοξολογίαν δὲν λέγω. Ἡ λογικὴ μοῦ λέγει, ὅτι ἕνας φυσιολόγος ποῦ ἔχει ὡς ἔργον του νὰ μελετᾷ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα μὲ ὄλην του τὴν ἐκπληκτικὴν συνάρθρωσιν καὶ τὰς λειτουργίας του μέχρι κα' τῶν ἐλαγίστων λεπτομερειῶν, δὲν εἰμπορεῖ παρὰ νὰ διατελῇ εἰς διηνεκὴ ἔκστασιν πρὸ τοῦ θαύματος αὐτοῦ, ἢ μάλλον, πρὸ τῶν ἀτελεσιῶν θαυμάτων τοῦ ἀνθρώπινου ὄργανισμοῦ, νὰ βλέπῃ διαρκῶς ἐνώπιόν του τὸν πάνσοφον καὶ παντοδύναμον Δημιουργόν του καὶ νὰ ἀποκαλύπτεται πρὸ τοῦ μεγαλείου Του.

Ἰατρός. Τὸ ἴδιον δηλαδὴ θὰ ἠθέλετε νὰ κάμνω καὶ ἐγὼ.

Θεολόγος. Μὰ βέβαια καὶ σεῖς, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Ἀλλά, ὅπως πολὺ σωστὰ εἶπεν ὁ ἀγαπητὸς Ἀπολογητής, καὶ πᾶς ἐπιστήμων. Πάρετε π.χ. τὸν Ἀστρονόμον. Αὐτὸς δὰ θὰ ἔπρεπε νὰ ἦνε ὁ πάντων θρησκευτικώτερος συνεπεία τοῦ ἐκπάγλου θαύματος τῆς διατάξεως καὶ τῆς ἀρμονίας τῶν κόσμων τοῦ Σόμπαντος ποῦ μελετᾷ καθ' ἐκάστην. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς οἱ μεγαλείτεροι ἀστρονόμοι εἶνε οἱ θρησκευτικώτεροι ἄνθρωποι.

Φυσιολόγος. Μὰ πῶς θέλετε, σὰς παρακαλῶ, νὰ μοῦ ἐμπνέῃ θρησκευτικότητα ἢ τελειότης, ὅπως λέγετε, τοῦ ἀνθρώπινου ὄργανισμοῦ, ἀφοῦ ἐγὼ, ἀκριβῶς ἐν τῇ ἰδιότητι μου ὡς φυσιολόγος, εὗρισκω εἰς αὐτὸν τόσας ὀργανικὰς ἀτελείας;

Νομικός. Ἀτελείας λέγετε;

Φυσιολόγος. Καὶ βέβαια ἀτελείας. Ποῦ εἶνε π.χ. ἡ τελειότης τῶν ἀνθρώπινων αἰσθήσεων, ἀφοῦ ὑπάρχουν ζῆα ἔχοντα ἀπείρως τελειότεραν τὴν ὄρασιν, τὴν ἀκοήν, τὴν ὄσφρησιν καὶ . . .

Ἀπολογητής. Μὴ προχωρήτε. Ἐφ' ὅσον αἱ συζητήσεις μας θὰ λάβουν συστηματικὴν ἐξέλιξιν, θὰ ἔλθῃ στιγμή πού θὰ ὁμιλήσωμεν περὶ αὐτῶν τῶν δῆθεν ἀτελειῶν, ὅταν ἀσχοληθῶμεν εἰς ἄλλο ζήτημα· τίποτε δὲν θὰ λησμονηθῇ. Ἄς ἀφήσωμεν, λοιπόν, αὐτὸ τὸ θέμα πρὸς τὸ παρόν, καὶ ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον. Καὶ αὐτὸ εἶνε, ὅτι ἡ ἐπιστήμη σας, καθ' ἐστυήν, ἐπαναλαμβάνω, δὲν εἶνε αἰτία τῆς ἀπιστίας σας. Τὸ αἷτιον τῆς ἀθηρηκείας σας καὶ τῆς ἰδικῆς σας καὶ τῶν ὁποιωνδήποτε φυτικῶν ἐπιστημονίων ὀφείλεται εἰς τὸν στενὸν ὀρίζοντα πού δημιουργεῖ διὰ τοῦς περισσοτέρους σας ἡ ἰδιότης τῆς ἐπιστημονικῆς εἰδικότητός σας καὶ τὸ μεθοδολογικὸν σφάλμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀσυνειδήτως περιπίπτετε ὡς πρὸς τὴν θρησκευτικὴν περιοχὴν.

Φυσιολόγος. Τί ἐννοεῖτε;

(Συνεχίζεται) **ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ**

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

I. "ΘΑ ΝΙΚΗΣΩΜΕΝ ΧΩΡΙΣ ΘΕΟΝ",

Ὅλοι μας παρηκολούθησαμεν μὲ ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον τὸν τελευταῖον αὐτὸν καιρὸν τὰς εἰδήσεις περὶ τῆς τελικῆς συντριβῆς τοῦ γερμανικοῦ κολοσσοῦ. Οἱ ἄνθρωποι, πού ἐφαντάσθησαν ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ὑποτάξουν ὑπὸ τὸ πέλαμα τῶν ὀλόκληρον τὸν κόσμον καὶ ὅτι εἰς τὰ μέλλον ὄχι μόνον αἱ πράξεις, ἀλλὰ καὶ αἱ σκέψεις ὅλων τῶν ἀνθρώπων τοῦ πλανήτου ἐπρόκειτο νὰ κατευθύνωνται ἀπὸ τὸ Βερολῖνον, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν δὲ τοῦ ἀνοήτου αὐτοῦ σκοποῦ εἶχον περιφρονήσει κάθε θεῖον καὶ ἀνθρώπινον νόμον, εὐόσκονται σήμερον εἴτε νεκροὶ μέσα εἰς τὰ ἐρείκια τῆς χώρας τῶν καὶ τῶν ἡνείρων τῶν, εἴτε αἰχμάλωτοι, καὶ αἱ στρατιαὶ τῶν παραδίδονται ἄνευ ὄρων εἰς τὰς νικηφόρους στρατιάς τῶν συμμάχων ἐπικαλούμενοι τὴν μεγαλοψυχίαν τῶν, τὴν ὁποίαν ὅμως αὐταὶ οὐδέποτε ἐπέδειξαν διὰ τοῦς ἄλλους. Καὶ εἰς τὴν μνήμην μου ἔρχεται ἀκριβῶς τὰς ἡμέρας αὐτὰς ἡ ὑπερφίαλος φράσις τοῦ τίτλου τοῦ σημειώματος, τὴν ὁποίαν ἀνώτερος βαθμοῦχος τῶν Es-Es εἶχε δώσει ὡς ἀπάντησιν εἰς ἕνα γηραιὸν ἐργάτην τοῦ πνεύματος, ὅταν αὐτὸς ἐτόλμησεν εἰς φιλικὸν περιβάλλον νὰ ἐπικρίνη τὴν ἔναντι τῆς θρησκείας πολιτικὴν τοῦ «τρίτου Ράιχ». «Θὰ νικήσωμεν χωρὶς Θεὸν εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον», ἀπήντησεν ὁ δῆμιος τοῦ Ναζισμού, «ἀφοῦ ἐχάσαμεν τὸν προηγούμενον μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ». Καὶ δὲν ἦτο ἡ ἀτομικὴ γνώμη του, ἀλλὰ αὐτοῦ τοῦ Χιτλερικοῦ κράτους, τὸ ὁποῖον πραγματικὰ ὠργανώθη, ἐπολιτεύθη καὶ ἔδρασε «χωρὶς Θεόν».

Οἱ ἐθνικοσοσιαλισταὶ διεκήρυττον βέβαια εἰς τὸ πρόγραμμά των, ὅτι ἐσβόνοτο τὴν ἐλευθερίαν ὅλων τῶν θρησκευτικῶν ὁμολογιῶν καὶ ὅτι «ἀντεπροσώπενον τὴν ἄψιν ἑνὸς θετικοῦ χριστιανισμοῦ». Μὲ ποικίλας ὅμως προφάσεις καὶ ἐνεργείας τῶν ἡοχίσαν εἰς τὴν προᾶξιν, καὶ πρὸ ἀκόμῃ τῆς ἀνάδου τῶν εἰς τὴν ἀογήν, νὰ πασοεμποδίζουσιν τὴν δρασίαν τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ νὰ καλλιεργοῦν ἀντιλήψεις ἄκρως ἀντιθέτους πρὸς τὰς χριστιανικὰς ἀρχάς. Ἡ ἰδέα τῆς ἀνωτερότητος τῆς γερμανικῆς φυλῆς, συγκρινομένης πρὸς τοὺς ἄλλους λαούς, ὡς αὕτη ἀνεπτύχθη κυρίως εἰς τὸ βιβλίον τοῦ ἀποστόλου τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ Ρόζενμπεργκ, «ὁ μῦθος τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος», τοῦ ὁποῖου εἶχον κυκλοφορήσει μέχρι τοῦ ἔτους 1942 ἕν ἑκατομμύριον ἀντίτυπα, ἐστηρίχθη εἰς τὸν «μῦθον τοῦ αἵματος τῆς βορείας φυλῆς» καὶ κατέληξεν ὡς μυστικίζουσα ἐκδήλωσις εἰς τὴν «θηρηκείαν τοῦ αἵματος». Ὁ κοσμοπολιτικὸς χαρακτήρ τοῦ χριστιανισμοῦ, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστόν, θεωρεῖ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἴσους καὶ ἐπιδιώκει νὰ διαδώσῃ τὸ κήρυγμά του εἰς ὅλους τοὺς λαούς τῆς γῆς ἀδιακρίτως φυλῆς, ἐδημιούργησε, κατὰ τὴν ἐθνικοσοσιαλιστικὴν ἀντίληψιν, τὸ χάος εἰς τὸν Κόσμον καὶ ἐπέφερε τὴν διαφθορὰν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀντὶ τῆς παγκοσμίου χριστιαν. θρησκείας κατεβλήθη ὑπὸ τῶν ἐθνικοσοσιαλιστικῶν προσπάθειαι, ὅπως δημιουργηθῇ ἡ «θηρηκεία τοῦ αἵματος», ἡ θρησκεία τῆς (γερμανικῆς) φυλῆς, ἡ ὁποία καὶ μόνη, κατ' αὐτοὺς, εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν ψυχασύνθεσιν τῶν ἀποτελούντων τὰς φυλάς ἀτόμων καὶ δύναται, ἐπομένως, νὰ ἀποβῇ δι' αὐτὰς χρήσιμος καὶ δημιουργικὴ.

Ἐπ' αὐτῶν τῶν θεωρητικῶν βάσεων ἐστηρίχθη ἡ κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ πολιτικὴ τοῦ χιτλερικοῦ κράτους. Ὁ ἐθνικοσοσιαλισμὸς ἐπεδίωξε διὰ τῆς πολιτικῆς αὐτῆς νὰ ἀπαλλαγῇ δύο ἰσχυρῶν ἀντιπάλων του μέσα εἰς τὴν Γερμανίαν—τῶν Ἑβραίων καὶ τῶν Καθολικῶν— ὥστε ἀτηλλαγμένος ἀπὸ αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάθε ἠθικὸν ἢ ἄλλον περιορισμὸν νὰ ἐπιβληθῇ τελικῶς ἐπὶ τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Εὐρώπης. Οἱ χριστιανοὶ—ἀδιακρίτως ὁμολογίας—, οἱ ὁποῖοι ἠθέλησαν νὰ ἀντιταχθοῦν εἰς τὰ «καινὰ αὐτὰ δαιμόνια» εἴτε ἠναγκάσθησαν νὰ ζητήσουν νέαν πατρίδα μακρὰν ἀπὸ τὴν χιτλερικήν ἐπιρροήν, εἴτε ἐκλείσθησαν εἰς τὰς φυλάκας καὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἐπεσαν μάρτυρες τῆς χριστιανικῆς τῶν πίστεως. Ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἐθνικοσοσιαλιστὰς δὲν ἐπεθύμουν νὰ ἀποξενωθοῦν τελείως ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν ἰδεολογίαν, ἱδρυσάν τὴν Ἐκκλησίαν τῶν γερμανοχριστιανῶν, τῆς ὁποίας ἡ διδασκαλία ἀποτε-

λεῖται ἀπὸ υἱαν περίεργον ἀνήμεϊν εἰδωλολατοικῶν-γερμανικῶν ἀντιλήψεων καὶ χριστιανικῶν ἰδεῶν χωρὶς ἐβραϊκὰ στοιχεῖα. ὡς αὐτοὶ τοῦλάχιστον ἰσχυρίζονται. Καὶ ἡ θρησκεία ὁμοίως τῶν θυμάδων αὐτῶν εἶναι «θρησκεία τῆς φυλῆς» μὲ ἑλαφρὸν μόνον χριστιανικὴν ἀπόχρωσιν, μὲ γιτλερικούς δὲ σταυροὺς ἐστρέλίζον τοὺς τόπους τῆς λατρείας των καὶ ὅχι μὲ χριστιανικούς. Οἱ φανατικώτεροι πάντως ἠθέλησαν νὰ ἐξορίσουν τελείως ἀπὸ τὴν πνευματικὴν ἐπιχράτειαν τῆς γερμανικῆς φυλῆς τὸν «ἐβραϊόν» Χριστὸν καὶ ἰσχυρίζονται μάλιστα ὅτι ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῆς χώρας των ἔβλαψε τὸν γερμανισμὸν, λησιμονοῦντες βέβαια τὴν βίασθρον κατῆστασιν τῆς γερμανικῆς φυλῆς πρὸ τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῆς.

Τὸ ἐπίσημον κράτος συνεπάθει αὐτὴν τὴν ριζοσπαστικὴν κατῆστασιν. Ὁ Χριστὸς δὲν εἶχε θέσιν μέσα εἰς τὸν κύκλον τῶν ἐνεργειῶν του. Ὅλοι αἱ ἐπίσημοι ἐκδηλώσεις του ἐστρεφόντο κατὰ θρησκευτικῆς ἀποχρώσεως. Ἄδικα θὰ ἀναζητήσῃ κανεὶς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς ἀπειροστίμους λόγους τῶν ἀσχηγῶν του ὡς καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας, αἱ ὁποῖαι, ὑπὸ κρατικὴν ὑπαγόρευσιν συντασσόμεναι, ἐκυκλοφοροῦν κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν μεγάλων χριστιανικῶν ἐορτῶν. Ἡ μεγάλη ἐορτὴ τῶν Χριστουγέννων ἐωρτάζετο ὑπὸ τοῦ κράτους ὡς ἡμέρα τοῦ χειμῆρονος ἡλιοστασίου χωρὶς καθόλου νὰ γίνεταί μνηστία τοῦ χριστιανικοῦ περιεχομένου τῆς. Καὶ οἱ λόγοι τῶν ἐπισήμων, ποὺ ἐξφωνοῦντο κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν, ἀγνοοῦν παντελῶς ὅτι κατ' αὐτὴν ἐωρτάζετο τοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ καθαρῶς εἰδωλολατρικὴ παράστασις τῶν ἐνηχηθῶν τῆς «κρατικῆς γερμανικῆς ὑπηρεσίας διὰ τοὺς ξένους σπουδαστάς», τὰ ὁποῖα ἀπέστειλε διὰ τὰς ἐορτάς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ νέου ἔτους εἰς τοὺς ἐν Γερμανίᾳ σπουδάζοντας ξένους. Εἰς τὸ μέσον ἐνὸς δάσους εἰκονίζεται μία μεγάλη κυρά, γύρω δὲ ἀπ' αὐτὴν ὁμάς ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἀνάπτουν ἐξ αὐτῆς τοῦ δαυλοῦς των. Καὶ εἰς τὴν δῆλωσιν τῆς χρονολογίας ἀπεφεύγετο ἀπὸ πολλοὺς, διὰ διαφόρων περιφράσεων, τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, οἱ στυλοβάται δὲ τοῦ Χιτλερικοῦ καθεστώτος, οἱ ἄνδρες τῶν Ες-Ες, ὄφειλον πρὸς τῆς προσσελεύσεως των εἰς τὰ τάγματα νὰ δηλώσουν, ὅτι δὲν ἀνήκουν εἰς οὐδεμίαν θρησκείαν καὶ κατὰ κανόνα ἀπηγορεύετο καὶ εἰς τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας των καθε ἐπισημὴ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Αἱ ἐντιθρησκευτικαὶ αὐταὶ ἰδέαι ἤρχισαν μὲ τὸν καιρὸν νὰ εἰσέρχωνται καὶ νὰ καλλιεργοῦνται καὶ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας. Τὰ σχολεῖα, ποὺ ἄλλοτε συνετήρουν αἱ Ἐκκλησίαι, ἐκρατικοποιήθησαν, αἱ ὥραι τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας ἔγιναν

προαιρετικαὶ διὰ τοὺς μαθητάς, μὲ ποικίλια δὲ προφάσεις προσεπάθουν αἱ κρατικαὶ ὀργανώσεις νὰ ἀπασχολοῦν τοὺς ὑποχρωστικῶς ἀνήκοντας εἰς τὴν Χιτλερικὴν νεολαίαν μαθητάς κατὰ τὰς ὥρας τῶν ἐκκλήσ. τελειῶν καὶ τῆς καθηγητικῆς διδασκαλίας. Ὁ ἐσταυρωμένος ἀπειμακρύνθη ἀπὸ τὰς αἰθούσας τῶν προσδίδσεων καὶ τὴν προωιὴν προσευχὴν ἤγοισεν νὰ ἀντικαθιστᾷ ἢ ἀνάνωσις περιοκῶν ἀπὸ τὸ β βλίον τοῦ Φύργο μὲ ἀνάλογον κήρυγμα ἀπὸ ἐνθουσιώδεις μύστις τῆς Χιτλερικῆς θρησκείας. Μίαν χαρακτηριστικὴν εἰκόνα τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς τῆς ἐκπαιδευτικῆς πολιτικῆς διδόντων αἱ ἐντυπώσεις ἐνὸς αἰγυαλωτισθέντος ἀστριακοῦ στοατιώτου ἀπὸ τὴν τελευταίαν του παραμονὴν ἐπ' ἀδελφία εἰς τὴν Βιέννην, τὰς ὁποίας μετέδωκε ὁ ραδ. σταθμὸς τοῦ Λονδίνου εἰς γερμαν. ἐκπομπὴν του τῆς 18 Φεβρουαρίου τ. ἔ. Ὁ στοατιώτης διηγεῖται ὅτι ἠρώτησε μερικὸς μαθητάς, ἂν διδάσκωνται θρησκευτικῶς εἰς τὸ σχολεῖον των. «Δὲν ἔχομεν καιρὸν τώρα διὰ τέτοια πράγματα», ἦτο ἡ ἀπάντησις των. Εἰς ἄλλην ἐρώτησιν, ἂν ἐγνώριζαν τί ἦτο ὁ Χριστὸς οἱ μαθηταὶ δὲν ἤξευραν τί νὰ ἀπαντήσουν· ἄλλοι ἔλεγον ὅτι ἦτο κάποιος ἀπόστολος, ἄλλοι δὲ ὅτι ἦτο κάποιος ἐβραῖος. Ἡ μεγαλύτερα θυμὸς ἀμηχανία των ἐφάνη, ὅταν τοῦ, ἠρώτησεν ἂν ἤξευραν ποτε ἐνενηθήθη. Κατόπιν πολλῶν ἐνδοιασῶν ἀπήντησαν, ὅτι ὁ Χριστὸς φαίνεται ὅτι ἔζησε τὸν 16ον ἢ 17ον αἰῶνα! Ὁ παρακολουθήσας τὸν διόλογον ἐθνικοσοσιαλιστής, ἔσπευσε βέβαια, κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ στοατιώτου, νὰ δικαιολογήσῃ τοὺς μικροὺς αὐτοῦ: τροφίμους τῆς Χιτλερικῆς ἐκπαιδευσεως διὰ τὸ ἀσήμαντον αὐτὸ κενδὸν τῶν γνώσεων των. «Δὲν ἔχει σημασίαν, εἶπεν, ὅτι δὲν γνωρίζουν αὐτὰ, σημασίαν ἔχει ὅτι γνωρίζουν διατὶ πολεμοῦν τώρα οἱ Γερμανοὶ καὶ ὅτι πρέπει νὰ νικήσουν»!

Διὰ τὴν «χρηστὴν Θεὸν» συμπεριφορὰν τῶν ἐκπροσώπων τοῦ χιτλερικοῦ πολιτισμοῦ ἐναντι τῶν συνανθρώπων των δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ λόγος εἰς τὴν χώραν μας, ὅπου ἀκόμη καὶ τώρα προκαλεῖ τὴν φρίκην καὶ ἡ ἀνάμνησις μόνον τῶν ἐγκλημάτων των καὶ εἶναι ἀκόμη νωποὶ οἱ τάφοι τῶν κατὰ μυριάδας ἀθῶν θυμάτων των. Εἰς προσεχές, ἄλλωστε, σημείωμα θὰ γίνῃ μακρὸς λόγος περὶ τῶν πρωτοφανῶν αὐτῶν φρικαλεοτήτων τοῦ πολέμου αὐτοῦ. Πρέπει πάντως νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἡ ἐγκληματικότης τῶν Ες-Ες δὲν ἐξεδηλώθη μόνον εἰς τὸν τόπον μας. Ἀλλὰ εἰς ὅλας τὰς γερμανοκρατούμενας χώρας τῆς Εὐρώπης, εἰς ἀπερίγραπτον δὲ βαθμὸν ἐναντι τῶν Ἐβραίων καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ εἰς τὰς ἄλλας ὑποδουλωθεῖσας χώρας.

(Συνεχίζεται)

Α. ΦΥΤΡΑΚΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Κύριε Διευθυντά,

Πιστὴν καὶ ἐγὼ τῆς Ἐκκλησίας τέκνον. ἔλαβον κατὰ τὴν Μ. Παρασκευὴν τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, κριτῶν εἰς χεῖρας μίαν Σίνωψιν διὰ νὰ παρακολουθήσω τὴν ἀκολουθίαν καὶ ὑπεψάλω μετὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μερικοῦς στίχους τῶν Ἐγκοιμίων. Τὰ βήματά μου μὲ ἔφερον εἰς μίαν μεγάλην κεντρικὴν τῶν Ἀθηνῶν Ἐκκλησίαν. Ὅταν ὁμως ἐπλησίονα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀκούω ὄντως μεγάλην, ὡς γυναικῶν καὶ παιδίων ἀναμειγμένως καὶ ἐνίοτε συρμινοῦς πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἡσυχίας, καὶ μόνον ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, πρὸς ἐκκλησίαν μου ἀκούω μετὰ δυσκολίας ὅτι ἡ ἀκολουθία εἶχε ἀρχίσει, ἀναγνωσκόμενου τοῦ Ἐξαψάλμου. Τὸ θέλημα, ἀπονοουστικῶν βεβαίως, δὲν με ἐξένισεν ἐμὲ τὴν Ἑλληνα, μάρτυρα τυπικῶν πολλὰς ἀναλόγων φαινομένων. Ἐδέησε δὲ νὰ παρέλθῃ ἁρετικὴ ὥρα ὅσπερ ν' ἀποκατασταθῇ σκετικὴ τάξις. Τότε ἤνοιξα καὶ ἐγὼ τὴν Σίνωψιν διὰ νὰ παρακολουθήσω τὸν ὡμοιωματοῦς εἰς ἐννοίας καὶ πρῆξιν κανόνα, ψαλλόμενον ὑπὸ τοῦ χοροῦ. Καὶ μέχρι τινὸς ἡ παρακολούθησις ἐγένετο ἁμαλῶς καὶ ἐκ μέρους μου καὶ ἐκ μέρους τῶν σηματοδοτούμενων, ὅτε χάνουεν πλέον τὴν σειρὰν, διότι ὁ ἱεροψάλτης, ὅστις κατὰ κανόνα νομίζει ὅτι σὺν τῷ δ' ἀουάδιος νὰ κανονίξῃ τὸ τυπικὸν τῆς Ἐκκλησίας, ἐπήδησε καὶ ὄρθας καὶ Μηνολόγια καὶ ἐφθασεν εἰς τὴν Ἡ' φθῆν, γοῶν καμμίαν συνεννόησιν μετὰ τῶν Ἱερῶν. ὦν εἰς, μετὰ τὸ τέλος τῆς Ἡ' φθῆς ἐξελεθὼν τῆς Ὁραίας Πύλης, ἀέννωσε μετ' ἐμφάσεως τὰ παραλειπόμενα, διορθῶν προφανῶς τὸν ἱεροψάλτην καὶ ἀποδυναμίζων οὕτω τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. Οἱ κρατοῦντες Συνόψεις, μὴ ἐντοίβεις πρὸς τὴν σειρὰν τῶν ὕμων, ἐγίναν μετὰ νεοιότητος τὰ ὅπλα τῆς Συνόψεως, ποσπαθῶντες μαρτίαν ν' ἀνεύρωσι τὴν σειρὰν. ἔπε οὐ ἤϊθε ἢ Α' Στάσις τῶν Ἑγνομιῶν, καὶ πολλοὶ ἤρχισαν ἀπὸ τῶν βιβλίων νὰ συψάλλουν, ὡς ἄλλοτε, κατὰ τὰς παλαιὰς ἐτυμολογίας ἐκεῖνας ἡμῶς τῆς Ἐκκλησίας μας, μὲ προφανῆ εὐγνωστικῶν. ἦτις ὁμως ταχέως ἐπέπεσε νὰ διακοπῇ κατὰ τρόπον ἀπογοητευτικὸν δι' αὐτοῦ, διότι ὁ ἱεροψάλτης, αὐτὸς πάλιν ὀφθαλμίζων τὸ τυπικόν, ἐπήλα κατ' ἀόσκειαν ὄσους ἤθελεν ὕμους, ἐπὶ τὸν ἀντικείμενον οἱ ἱερεῖς, οἱ ἀποτελοῦντες τὸν ἕτερον χορὸν, ἀπὸ ἀποκαταστάσεως ἰσως τὸ τοιοῦτο, δὲν συνέχισαν τὴν ὕμωδον, ἀλλὰ ἐπανήρχοντο εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ ψάλτου παραλειπόμενα. Οὕτω καθίστατο ὁ δῦνατος καὶ εἰς τὸν πλέον ἐντοίβη ἡ παρακολούθησις τῶν ψαλλομένων. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας πολλοὶ τῶν συμπορευομένων ἐκλείον ἐν ἀπογοητεύσει τὰ βιβλία των, ψαλλίζοντες κατὰ τὸ ὅποιον δὲν ἠδυνάμην ν' ἀκούσω, ἐπὶ ἕτεροι ἀπελεύστεροι μὲ ἡρώτων μήπως ἡ Σίνωψις των τὰ ἔχει λάθος.

Ὅτι βεβαίως, Κύριε Διευθυντά, αἱ ἀκολουθίαι καὶ αὐτῆς τῆς Μ. Παρασκευῆς εἶναι μακροαὶ καὶ χεῖρουν συντομύσεως καὶ ἀναθεωρήσεως, συμφωνῶ καὶ ἐγὼ. Ἀλλὰ πρῶτον εἰς τὸ τοιοῦτο ἐγχεσίμα δὲν δύναται νὰ προβαίη πᾶς τις, ἀλλ' ἡ ἐπίσημος Ἐκκλησία, ἡ ὅποια δύναται, ἂν κρίνῃ ἀναγκαίον, νὰ καθορίσῃ τοιαῖα τῶν ὕμων θὰ ψαλλῶσιν, οὕτως ὥστε ὁμοιομορφία τυπικὴ νὰ ἐπικρατῇ εἰς τὰς Ἐκκλησίας. Δεύτερον δέ, ἐάν τοῦτο δὲν κρῖνῃ ἡ Ἐκκλησία, δὲν εἶναι δυνατόν Ἱερεῖς καὶ Ἱεροψάλται ἐκ τῶν προτέρων νὰ καθορίσουν τὰ μέλλοντα νὰ ψαλλῶσι τροπάρια καὶ νὰ γίνῃ μία τοῦτω ἀρίστη ἐκλογὴ ἐκ τῶν καλλιτέρων καὶ

ἐκφραστικωτέρων, ὅσπερ ὅσοι νὰ μὴ ἀσφῆθῃ εἰς τὴν στιγμήν ἐμπνευσιν τοῦ ψάλτου ποιοῦ τῶν ὕμων θὰ ἀκούσῃσι, ἀμονία δὲ καὶ τάξις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ νὰ ἐπικρατῇ ἀντὶ τῆς περὶ τὸ τυπικὸν ἀκαταστασίας, ἦτις μαστίζει τὴν Ἐκκλησίαν μας, προερχομένη ἰσως ἐκ τῆς ψυχασυνθέσεως τοῦ Ἑλληνοῦ, μὴ ἐννοοῦντος νὰ ὑποταχθῇ εἰς Νόμον καὶ ὁσμὸν; Μετὰ τιμῆς
Ἀθῆναι 5|5|45
B.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἡ νίκη τῆς πίστεως.

Πανελλήνιος εἰς τοὺς γαυροὺς συναγεμῶδες τῶν ἐλευθέρων πλέον πιστῶν κατὰ τὰς συγκινητικὰς ἀκολουθίας τῆς Μενόλης Ἐβδομάδος διὰ τὸν ἀνεμπόδιτον πανηγυρικὸν ἑορτασμὸν τῆς ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν δούλειον τετραετηνύκταν τῆς Κατοχῆς. Διπλῆν ἐώρτοζε τὴν Ἀνάστασιν ἢ τόσον δοκιμασθεῖσα καρτερία τῆς ἐλληνικῆς πίστεως. Πόσον δ' ἐδοκιμάσθη καὶ εἰς τὴν σφαῖραν τῆς θρησκείας τοῦ ὁ ἐλληνικὸς λαὸς καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς δουλείας, μαρτυροῦν καὶ οἱ ἠρειπωμένοι ναοί, καὶ τῶν ἱερῶν αἱ φυλακίσεις, οἱ βασανισμοὶ καὶ οἱ φόνοι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Πρωθυεράρχου ὁ βίαιος περιορισμὸς. Οἰαδήποτε ὁμως τρομοκρατία δὲν ἴσχυσε νὰ δαμάσῃ τὸ σθένος τῆς πίστεως καὶ νὰ κάμῃ τοῦ κλήρου τὸ ἀδούλωτον φρόνημα. Ἡ Ἐκκλησία προσέθηκεν ἐν ἐπὶ πλέον ἐνδοξον κεφάλαιον εἰς τὴν μετῆν ἀγωνιστικὸν πνεύματος ἱστορίαν τῆς, καὶ ὁ κλῆρὸς τῆς παρέδωκε καὶ κατὰ τὴν μεγάλην ταύτην ἐθνικὴν δοκιμασίαν μέγα παράδειγμα ἀνιστάσεως, ὑπομονῆς καὶ ἠρωτισμοῦ.

Ἄν θὰ ἡμπορέσῃ ποτὲ ἐπαρκῶς νὰ τονιοθῇ—γράφει ἡ «Ἐστία»—πόσον ὑπῆρξε μεγάλη, ἀνεκτίμητος ἢ συμβολῆς τοῦ προσέφερον ἢ θρησκείας μας εἰς τὸν τελευταῖον αὐτὸν ἀγῶνα, πόσον ἀρορήτως συνεδέθη ἢ βαθεῖα χριστιανικὴ πίστις τοῦ Ἑλληνοῦ μὲ τὸν πατριωτικὸν ἐθνοσοσιασμὸν, τὸν ἠρωτισμὸν, τὴν ἀταπάρνησιν του, πόσον βαρυσήμαντος ὑπῆρξε ὁ ρόλος τῆς πίστεως αὐτῆς μέσα εἰς τὸν ὅλον ἀγῶνα. Ὁ πόλεμος τῆς Ἑλλάδος ἠπῆρξε τόσον ἐθνικὸς, ὅσον καὶ θρησκευτικὸς Ἡ Ἐξαγγελιστρία, ἡ ὅποια πρῶτη εἶχε ὑποστῆ, ἀπὸ τῆς 15ης Αὐγούστου τοῦ 1940, τὴν βέβηλον τοῦ ἐνθροῦ ἐπίθεσιν εἰς τὴν Τήνον, εὐρίσκατο καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ὑπερόχου ἀγῶνος τῆς Ἡπείρου μὲ τὸς Ἑλληνας στρατιώτας, τοὺς ἐνεψύχων, τοὺς ἐπολλαπλασιαζῶν τὸ θάρρος των, τοὺς ἐβροῦθεσι νὰ ὑπερνικῶσιν ὅλας τὰς δυσχερείας. Ἀλλὰ καὶ ἀργότερα, καθ' ὅλην τὴν ὄλην τῆς δουλείας, ἡ βαθεῖα θρησκευτικὴ πίστις τοῦ Ἑλληνοῦ ἐξεδηλοῦτο νικητρία, ἀκόμη καὶ κατὰ τὰς δυσχερεστέρους στιγμὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀγῶνος ἐναντίον τοῦ κατακτητοῦ. Αἱ λειτουργίαι ποῦ ἐψάλλαν οἱ φυλακισμένοι ἱερεῖς μέσα εἰς τὰς βραμερὰς αἰθοῦσας τῶν Ἱταλογεραμικῶν φυλακῶν, τὰς ὅποιας παρακολούθησαν αἱ ἐκατοντάδες τῶν φυλακισμένων, ὅσως ποτὲ δὲν παρακολούθησαν πιστοὶ τὴν θείαν λειτουργίαν, τὰ μνημόσυνα ποῦ ἐτελοῦντο ἀπὸ τοὺς ἀναπήρους εἰς τὰ στρατιωτικὰ νοσοκομεία διὰ τοὺς πεσόντας συναδέλφους των, οἱ δεήσεις, αἱ ὅποια ἀνεπέμποντο ἀπὸ τοὺς φυλακισμένους ἱερεῖς ἐμπρός εἰς τοὺς κατὰδικασθέντας εἰς θάνατον συναδέλφους των καὶ ποῦ ἐξε-

λείωναν πάντοτε μετὰ τῆς Ὑπεριάφης Σοατηνῆς καὶ τόσαι ἄλλαι ἐκδηλώσεις τῆς πίστεως τοῦ ὑποδοῦλου Ἐθνοῦς, ἐδημιούργησαν ἕνα ἀκόμη ἀορηκτον δεσμὸν μεταξὺ τοῦ Ἐθνοῦς καὶ τῆς Θεοκρατίας του.

Ὁ κόρημος ὁ ἑλληνικός πού ἔζησε τὴν τετραετῆ ἐβδομάδα τῶν μεγάλων παθῶν τοῦ πού ἐκρυώθη ἡ σπύρον τῶν σταυρῶν τοῦ μαρτυρίου εἰς τὸν ἀνηφορικὸν Γόλυθῶν καὶ ἀνέπνευσε μετὰ βίαν μέσα εἰς τὸ σκοτάδι πού ἠπλώθη ἐπάνω ἀπὸ τὴν ψυχὴν του, τέσσερα χρόνια, πανηγυρίζει σήμερον τὴν μεγάλην θεοκρατικὴν ἐορτὴν ὡς νίκην τῆς ἰδικῆς του ζωῆς—γράφει καὶ ἡ «Καθημερινή».—Τὴν πανηγυρίζει μετὰ τὸ συναίσθημα τῆς πληρώσεως μιᾶς ἀναμονῆς. Ἦτο ἡ ἀναμονὴ τοῦ μακροῦ, ἡ δοκιμασία τοῦ ἴερο μεγάλο, ἡ ταλαιπωρία καὶ τὸ ἄγθος ἦσαν ἀσάφητα, ἀλλ' ἐπερίμενα, ἀκλόνητος εἰς τὴν πίστιν του ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπὶ τὴν μοῖραν τῆς αὐτῆς του. Διότι αὐτὸ ὑπῆρξεν ἡ ἰστορία του. Πίστεως καὶ Ἐγερσις. Θάνατος καὶ Ἀνάστασις. Ἦτος εἰς κανένα λαὸν τὸ σύμβολον τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Θεανθρώπου δὲν ἔχει συννοσηθῆ τάσον μετὰ τὴν ἐθνικὴν ἐδαισθησίαν καὶ μετὰ τὴν λατικὴν παράδοσιν. Ἔναι διότι ὅλοι οἱ ἄγθους τοῦ ἔθνος ἔγιναν ἀπὸ τὸ ἐπιβλημα τῆς Πίστεως καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ Θεοῦ. Παράδοσις πού ἔχει τὸς ρίζας τῆς εἰς οὐτὰς τὰς ρίζας τῆς φυλῆς μας, πρὶν ἀκόμη ὁ ἑλληνικός κόρημος δεχθῆ τὴν ὠραίαν θεοκρασίαν τοῦ Ναζωραίου..».

Μὴ πέρα τῶν πεδίων.

Ἡ ἐν ἄλλῃ σελίδι δημοσιευομένη ἐπιστολὴ θίγει ἐν ζήτημα, τὸ ὅποιον ἀσφαλῶς θὰ ἐφελκύσῃ τὴν προσοχὴν οὐ μόνον τῶν ἀρμοδίων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν αἰτίων τῶν ἐν τοῖς ναοῖς παρομοίων ἀταξιών. Ἔνε ἀνάγκη νὰ κατανοηθῆ ὅτι τὰ τῆς θείας λατρείας διευθύνονται καὶ διακανονίζονται ὑπὸ τοῦ ἱερόντοῦ καὶ ἱερατικῶς προϊσταμένου τῶν ναῶν ἱεροῦ κλήρου, κατ' ἀκολουθίαν δὲ οἱ τε διάκονοι, οἱ ἱεροψάλται καὶ οἱ ἐπιτροποὶ, οὐδεμίαν κερκτιμένοι ἀρμοδιότητα ἀναμίξεως εἰς ἔργα ἔξω τοῦ κύκλου τῶν καθηκόντων των, δεφείλουν νὰ θπακούουν ἀμελλητὶ καὶ ἀναντιρρήτως εἰς τὰς διαταγὰς τῶν προϊσταμένων των. Ἀυθαίρεσιαι καὶ ἰδιοβουλίαι, ὅποια ἢ διὰ τῆς ἐν λόγῳ ἐπιστολῆς καταγγελλομένη, διαταράττουσαι τὴν ἱερὰν κατάνυξιν τῶν προσευχομένων πιστῶν, δὲν δύνανται νὰ ἦνε ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ Θεοῦ ἀνεκταί.

Ἡ σπουδαιότης τῶν κλασσικῶν.

Τὸ πρὸς τινας συγκροτηθὲν ἐν Λονδίῳ εἰρησιον συνέδριον τοῦ Κλασσικοῦ Συνδέσμου ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ συζητήσῃ καὶ πάλιν τὸ ζήτημα τῶν κλασσικῶν σπουδῶν. Ὁ Πρόεδρος κ. C. M. Bowra, ἐπεκρίνων τοὺς ὀλίγους ἀντικλασσικούς, ἀνέντιυξ ἐδιὰ μακρῶν ὅτι, ὅσαδήποτε πρακτικὰ προβλήματα κἂν παρουσιάξῃ ἢ διδασκαλία τῶν γλωσσῶν πρὸς λόσον, ἢ σπουδὴ τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν ἀποτελεῖ οὐ μόνον ἀσκησιν εἰς λέξεις, ἀλλὰ καὶ διανοητικὴν ἀγωγὴν. Ἐπὶ πλέον—προσέθηκεν ὁ Πρόεδρος—κοινῶς ὁμολογεῖται, ὅτι ἡ γυμνασία τῶν σπουδαστῶν ἐν τῇ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν καὶ λατινικὴν ἀποδόσει τεμαχίωσιν τῆς ἀγγλικῆς φιλολογίας συντελεῖ

καὶ εἰς τὴν σταθερὰν ἐκλέπτουσιν τοῦ ἀγγλικοῦ λεκτικοῦ ἔθους. Οἱ ἀγγλοὶ σχολιασταὶ τῶν συζητήσεων τούτων ἐξάιρουν τὰς ἀνυπολογίστους συνέπειας, αἱ ὅποια προήλθον ἐκ τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ καλλιέργειας τῶν κλασσικῶν σπουδῶν οὐ μόνον διὰ τὴν φιλολογοίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς πολιτικὰς τῶν ἀγγλων παραδόσεις, δικαιολογοῦν δὲ τὸν πρόεδρον τοῦ συνέδριου ὁρθῶς διασαφήσαντα, ὅτι τοιοῦτο ἐκπαιδευτικὸν ἔργον δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς πολυτέλεια καὶ κλήρος ἐδαφίμων φίλων τῆς ἀνέσεως. Τὸ πολῦτιμον τοῦτο κληροδότημα τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ρώμης θὰ πρέπει νὰ παρέχεται πρὸς πάντας τοὺς ἐκ τῶν νέων πάσης τάξεως πεπρωκισμένους μετὰ διανοητικὰ ἐφόδια, ἱκανοῦντα αὐτοὺς νὰ προσλαμβάνουν τοὺς θεσσαυροὺς τοῦ ἀρχαίου κλασσικοῦ πνεύματος.

Dom Henri Leclercq (†)

Μετὰ βαθείας λύπης ὁ περὶ τὴν Λειτουργιολογίαν καὶ τὴν Χριστιανικὴν Ἀρχαιολογίαν ἀσχολούμενος θεολογικὸς κόσμος πληροφορεῖται τὸν θάνατον τοῦ πασιγνώστου ἐπιστήμονος, ἐπισυμβάντα ἐν Λονδίῳ τῇ 23 παρ. Μαρτίου. Ὁ αἰμνησιος γεννηθὲς ἐν Βελγίῳ τῷ 1869 προσῆλθεν εἰς τὸν κλήρον τῷ 1898' πρῶτά του δὲ ἔργα ἐξέδωκεν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Cabrol τὰ Monumenta Ecclesiae Liturgica καὶ τὸ μῆσιον περαιοθὲν μεγάλῃς ἐρῶντητος καὶ πολυμαθείας Dictionnaire d'Archéologie chrétienne et de Liturgie. Ὁ μεταστὰς ὑπῆρξεν ἀθθεντία ἰδίᾳ διὰ τὰ τῆς πρώτης χριστιανικῆς χιλιετηρίδος, μεγάλῃς δ' ἐκτιμήσεως καὶ συμπαιθείας ἀπήλαυε μεταξὺ τῶν θεολογικῶν ἐπιστημονικῶν κύκλων.

✕

Ὁ Πρωτοπυργὸς τῆς Μεγ. Βρετανίας κ. Τοῦσοιλ, διὰ διαγγέλιματός του ἀνακοινῶν πρὸς τὸν ἀγγλικὸν λαὸν τὴν ἀνευ ἔρων παράδοσιν τῶν γερμανῶν, ἐπεκαλέσθη τὴν θείαν εὐλογίαν ἐπὶ τὸ ἀγγλικὸν ἔθνος, αἱ δ' ἀγγλικαὶ Βουλαί, μετὰ τὸ πρὸς αὐτὰς ἀγγελμα τοῦ γεγονότος, διακῆφασαι τὰς ἐργασίας των, κατηνθύνθησαν εἰς Οὐεστμίνστερ, ἐνθα ἐφάλη θεολογία ἐπὶ τῇ εὐρήνῃ. Ἐξ ἄλλου ὁ Πρόεδρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κ. Τριούμαν, ἀγγέλλων τὴν λῆξιν τοῦ πολέμου ἀπὸ ραδιοφώνου πρὸς τὸν ἀμερικανικὸν λαὸν, προσέτραψε νὰ ἐνώσουν ὅλοι μὲτὰ τὰς εὐχαριστίας πρὸς τὴν θείαν Πρόνοιαν, «ἢ ὅποια μᾶς ἐδήγησε καὶ μᾶς ἐνεφύχων ἐπὶ σκληρὰς καὶ ἀπογοητευτικῆς ἡμέρας διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ ἔνδοξον αὐτὸ τέλος», ὡριος δὲ τὴν 14 Μαΐου 1945 Κυριακῇ, ὡς ἡμέραν δεήσεως «εἰς μνήμην ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐθεύσαν τὴν ζῆν τῶν διὰ νὰ καταστήσουν δυνατὴν τὴν νίκην μας». Ἐν Μόσχῃ δὲ κλήθη ἐργατῶν, στρατιωτῶν τοῦ ἐρυθροῦ στρατοῦ γυναίκες καὶ ἄλλοι λαὸς ἔσπευσαν εἰς τοὺς ναοὺς, χαροσταυθῶντος δὲ τοῦ Μακαρ. Πατριάρχου Μόσχας ἐτελέσθη πᾶν-θῆμος ἐπὶ τῷ μεγάλῳ γεγονότι θεολογία.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ο τερατισμός του ευρωπαϊκού πολέμου ἀγγέλλθη διὰ τῶν σειρήνων καὶ διὰ κωδωνοκρουσιῶν ἀπὸ τῆς β. π. μ., ἐπηκολούθησε δὲ πανηγυρικός τοῦ μεγάλου γεγονότος ἑορτασμός. Τῇ 11 π. μ. ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ ἐτελέσθη Δοξολογία ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ χοροστατούντος τοῦ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Σεβ. Μητροπολίτου Ἰωαννίνων κ. Σπυριδῶνος ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α. Μ. τοῦ Ἀντιβασιλέως, τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, τοῦ διπλωματικοῦ σώματος καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχῶν. Παιδικὸς χορὸς ἐψάλε τὸ «Τῇ Ὑπερμάχῳ». Μετὰ τὴν Δοξολογίαν πάντες οἱ ἐπίσημοι καὶ ὁ Κληρὸς μετέβησαν ἐν παρατάξει περὶ εἰς τὸ μνημεῖον τοῦ Ἀφανοῦ Στρατιώτου, ἐνθα, ἀφοῦ ἐψάλη τρισάγιον ὑπὲρ τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τούτον πεσοντων, κατεέθησαν στέφανοι εἰς τὸ μνημεῖον, ἐτηκολούθησε δ' ἐπαρσις τῶν σημαίων Ἑλλάδος, Ἀγγλίας, Ἀμερικῆς, Ρωσίας, Γαλλίας καὶ Κίνας καὶ εἶτα ἐνώλιον τῶν ἐπισήμων παρελάσις στρατιωτικῶν τμημάτων.

Αὐθήμερον ἐπὶ τῷ γεγονότι ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιβασιλεὺς ἀπηύθυνε συγχαρητήρια τηλεγραφήματα πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, τὸν Πρόεδρον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, τὸν Πρόεδρον τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως καὶ τὸν Στρατηγὸν Πρόεδρον τῆς Γαλλίας.

— Μετὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἐν Δωδεκανήσῳ γερμανικῶν φρουρῶν, ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιβασιλεὺς, ἐπιβαίνων τῇ παρ. Κυριακῇ (13) τοῦ «Ἀβέρωφ» ἐν συνοδείᾳ μοίρας τοῦ π. ναυτικοῦ, ἀπῆλθεν ἐν πάσῃ ἐπισημότητι εἰς Ρόδον.

— Ἐν μεγίστῃ συρροῇ πιστῶν καὶ ἐπιβλητικῇ στρατιωτικῇ παρατάξει ἐγενετο ἡ τελετὴ τῆς Ἀναστασεως ἐν τῇ καταφύτῳ πλατείᾳ τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ ἐπὶ διακοσμῆσιν ἐξέδρας τελεταρχούντος τοῦ Μικαριωτάτου Ἀντιβασιλέως, παρισταμένων τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως μετὰ τῶν μελῶν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ ἐκπροσώπων τῶν ἐνόπλιων δυνάμεων. Αὐθήμερον ἡ Α. Μ. ὁ Ἀντιβασιλεὺς, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ὑφυπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τῶν ὁπλιστικῶν τῆς τε Ἀντιβασιλείας καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ, ἐπεσκέφθη τοὺς στρατιῶνας, τὰς διαφόρους ταξιαρχίας, τὸ Στρατιωτικὸν Νοσοκομεῖον, τὸ Σχολεῖον Χωροφυλακῆς, τὴν Ἀστυνομίαν Πόλεων καὶ τὴν τιμητικὴν φρουρὰν τοῦ Ἀφανοῦ Στρατιώτου, ἐνθα εὐλόγησας τοὺς ἐορτασάσας ἐπεδαψίλευσεν εἰς πάντας τὰς εὐχὰς Αὐτοῦ ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει.

— Ὑπὸ τῆς Γεν. Διευθύνσεως Θρησκευμάτων πρόκειται νὰ καταρτισθῇ στατιστικὴ τῶν ἐκ τοῦ ἱεροῦ κλήρου θυμάτων κατὰ τὰ τελευταῖα δεκάτ' ἔτη. Πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον παρεκλήθη ἡ Ἱερά Σύνοδος νὰ ἐξυπολύσῃ Ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας διὰ τὴν συγκεντρωσὴν τῶν σχετικῶν στοιχείων.

— Ἡ Πρωτοσυγκελλία τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς εἰς ἐκτέλεσιν συναδικῆς Ἐγκυκλίου παρήγγειλεν εἰς τοὺς προϊσταμένους τῶν ἱερῶν ναῶν, μονῶν, νεκροταφείων καὶ ἰδρυμάτων ὅπως ὑποβάλωσιν εἰς αὐτὴν εἰς διπλοῦν ἀμελλῆτι ἐκθεσὴν περὶ τῶν κατὰ τὴν διαρκείαν τῆς κατοχῆς καὶ τῆς επακολούθησας ἀνωμόλου περιόδου μέχρι καὶ τοῦ νῦν ἐπισυμβάντων εἰς τὰς περιφερείας των γεγονότων, οἷον φόνων, ἀπαγωγῶν καὶ ἐξαφανίσεως κληρικῶν, καταστραφῶν, οὐράξων κλπ. ἱερῶν μονῶν, ναῶν καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἢ ἄλλων ἱστορικῶν ἐκκλησιαστικῶν μνημείων, μεθ' οἷα ἀσθέντως ἄλλης σχετικῆς πληροφορίας.

— Διὰ τῆς αὐτῆς Ἐγκυκλίου ἡ Πρωτοσυγκελλία ἀξιοῦν παρὰ τῶν προϊσταμένων τῶν ἱερῶν ναῶν τῆς πρωτεύουσας ὅπως σπεύσωσι νὰ ἀναφέρωσιν εἰς τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν τινες ἐκ τῶν ὑπηρετησάντων εἰς τοὺς ναοὺς κληρικῶν περιλαμβανόμενοι εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ὀφειλόντων νὰ ἐπαγέλθωσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας των καὶ τίνες, ἐνεκα σπειδῶν ἢ ἄλλων λόγων, δεόν νὰ παραμείνουν εἰσέτι ἐνταῦθα.

— Ἡ Πρωτοσυγκελλία τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἀφορμηθεὶς ἐκ παραλόγων δῆμων καὶ κοινοτήτων, δι' Ἐγκυκλίου ὑπομνήσκει εἰς τοὺς ἐκασταχοῦ ἐφημερίους τὴν ὑποχρέωσιν των ὅπως κατ' ἔτος ὑποβάλλωσι τακτικῶς ὅπου δεῖ κατὰ τὸ ἀρθρον 7 τοῦ νόμου 170/41 τοῦς δνομαστικῶς καταλόγους τῶν γεννηθέντων ἀρρένων δημοτῶν, ὡς καὶ τοὺς τῶν θηλέων, πρὸς καταρτισμὸν τῶν ἐτησίων Μητρώων, ἵνα μὴ δυσχεραίνεται τὸ ἔργον τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν.

— Συνεπεῖς ἐγγράφου τοῦ Α. Σ. τοῦ Τ. Α. Κ. Ε. ἡ Πρωτοσυγκελλία τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς προτρέπεται τοὺς ἐκ τῶν ἐφημερίων ἀμελυόντας νὰ ἐπικολώσῃ τὰ νόμιμα χαρτόσημα καὶ τὰ ἐνσημα τοῦ Τ. Α. Κ. Ε. εἰς τὰς αἰτήσεις, τὰ πιστοποιητικά, τὰς ἀδείας γαμων, τὰ ἐγγραφα διορισμῶν καὶ μεταθέσεων κλπ. ὅπως συμμορφῶνται πρὸς τὸν νόμον, διότι, ἄλλως, θὰ ἐπακολούθησιν ἀσυντηρήταται κυρώσεις κατὰ τῶν παραβατῶν.

— Εἰς ἐκτέλεσιν Ἐγκυκλίου διαταγῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἡ Πρωτοσυγκελλία τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐπέλεται εἰς τὸν ἱερὸν αὐτῆς κλήρον ὅπως τῇ εἰδικῇ ἀδείᾳ αὐτῆς ἐνσχύσῃ τὰς προσπάθειας τῶν Πολυτεχνικῶν Σχολῶν πρὸς θρησκευτικὴν τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν διαπαιδαγωγίαν καὶ οικονομικὴν ἀνακούφισιν, παρέχῃ πᾶσαν ἐνίσχυσιν πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν ἐπιδιωκόμενων ὑπ' αὐτὸν σκοπῶν καὶ ἐκδίδῃ δωρεὰν τὰς αἰτουμένας παρ' αὐτοῦ βεβαιώσεις μετ' ἐπιτοαμένην ἔρευναν καὶ ἐξακριβωσιν τῆς πραγματικῆς οἰκογενειακῆς αὐτῶν καταστάσεως.

— Ἡ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Δ. Ε. Σ. Ἐπιτροπὴ Διαχειρίσεως Βοηθημάτων ἐν Ἑλλάδι, ἀποχωροῦσα τοῦ ἔργου, ὅπερ ἀνέλαβεν ἤδη ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις, ἐξέφρασε θερμὰς εὐχαριστίας πρὸς τὸν ἱερὸν ὄκως τῇ εἰδικῇ ἀδείᾳ αὐτῆς ἐνσχύσῃ τὰς προσπάθειας τῶν Πολυτεχνικῶν Σχολῶν πρὸς θρησκευτικὴν τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν διαπαιδαγωγίαν καὶ οικονομικὴν ἀνακούφισιν, παρέχῃ πᾶσαν ἐνίσχυσιν πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν ἐπιδιωκόμενων ὑπ' αὐτὸν σκοπῶν καὶ ἐκδίδῃ δωρεὰν τὰς αἰτουμένας παρ' αὐτοῦ βεβαιώσεις μετ' ἐπιτοαμένην ἔρευναν καὶ ἐξακριβωσιν τῆς πραγματικῆς οἰκογενειακῆς αὐτῶν καταστάσεως.

— Διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 218/45 ἀναγκ. Νόμου συνεστήθη Ἐποπτικὸν Συμβούλιον Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως ἀποτελούμενον ἐξ ἐνόχου συνοδικοῦ μελοῦς ὀριζομένου ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐν ἀρχῇ ἐκάστης συνοδ. περιόδου, ὡς Πρόεδρος, τοῦ ἐκαστοῦ Κοσμητοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς τῆς Φιλοσ. Σχολῆς, ἐνόχου Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβούλου, τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ Παιδείας καὶ τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ τῶν Θρησκευμάτων. Τὸ Συμβούλιον τοῦτο πρόκειται νὰ ρυθμίξῃ ἐφεξῆς πάντα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν Ἐκκλ. Ἐκπαίδευσιν.

— Τῇ 28 παρ. μηνὸς συνήλθεν συνήλθεν ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ συνεδρίαν τὸ Ἐποπτικὸν Συμβούλιον Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Θρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Δ. Μπαλάνου, ἀποτελοῦμενον ἐκ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἰωαννίνων κ. Σπυριδῶνος,

ως Πρόεδρος, του Γεν. Διευθυντού Θρησκευμάτων κ. Βασ. Βεάλα, του Γεν. Διευθυντού Παιδείας κ. Κ. Παπανούτσου, του 'Εκπαιδευτικού Συμβουλίου κ. Α. Παπαγεωργακοπούλου, του Κοσμητορού της Θεολ. Σχολής του Πανεπιστημίου 'Αθηνών κ. Π. Τριμπέλλα και του κ. Κ. Παπαζωίτου, Γραμματέως. 'Ο κ. Υπουργός αφού εξέφρασε την χαράν του επί τη έναρξει των εργασιών του Συμβουλίου, εξέφρασε την γνώμη ότι πρέπει να υπάρχουν πραγματικά 'Εκκλησιαστικά Σχολαί, διότι είναι ακατανόητον να δημιουργούνται Ιερείς όμα και γεωπόνου, ή και Ιερείς όμα και δημοδιδασκαλοί οι τοιοῦτοι, ως πολυάσχολοι, δέν θα δύνανται να έπαρκούν εις πιασας τας εργασίας των. Πάντες όμως οι πλοφοίται των 'Εκκλησ. Σχολών θα πρέπει να εξασφαλισθούν μέχρι της συμπληρώσεως της ηλικίας της Ιερωσύνης. 'Ολοσούλιος όμως, προσέθηκεν ο κ. Υπουργός, τὸ Συμβούλιον δει μή επιζητήσει διά τήν 'Εκκλησιαστικήν 'Εκπαίδευσιν ιδιαιδικας λυσεις, αλλά εφικτάς, διότι τὸ Κράτος δέν διαθέτει χρηματα. 'Ο Σεβ. Πρόεδρος του Συμβουλίου απάντην εξεδήλωσε τήν χαράν του διότι εις αυτόν έλαχεν ὁ κλήρος να εκπροσωπήσῃ τήν 'Εκκλησίαν εις τὸ νεοϊδρυθέν Συμβούλιον, έξῃρε τήν αναγκήν μορφώσεως του κληρον και εξέφρασε τήν έλπίδα ότι το Συμβούλιον θα δυνήτῃ να εξεύρη τὸν τρόπον να αποδώσῃ ἡ εκκλησιαστική εκπαίδευσίς τούς καρπούς, τούς, όποιους μεχρὶ σημερον δέν απέδωκε, παρά τας ὑπο τῆς 'Εκκλησίας και τῆς Πολιτείας καταβλήσεις προσπαθειαι. Είτα, αποχωρησαντος τού κ. Υπουργού, το Συμβούλιον ησχολήθη περί τήν εξέτασιν ὄληρουσικῶν ζητημάτων της 'Εκκλησ. 'Εκπαιδεύσεως.

—Κατά τήν συνεδριάν της 'Ακαδημίας της 26 λήξαντος μηνός ὁ ἀκουσμάτιος κ. Δ. Μπαλάνος προβάς εις ανακοινώσιν περί της διδασκαλίας των Θρησκευτικῶν ἐν τοῖς σχολείοις της στοιχειώδους εκπαίδευσέως, προέτεινε ριζικήν ἀναθεώρησιν του προγράμματος της εκπαίδευσέως κατὰ τας συγχρόνους επιστημονικας και κοινωνικας ἀνάγκας, ἀνεκτρέξῃ δ ὀλι σκόπος, του μαθήματος των Θρησκευτικῶν δέν εἶνε ἡ ἀποκτησις ζητων γνώσεων, ἀλλ' ἡ μορφωσις του ὄγιους Θρησκευτικοῦ και ἡ ἔκτισι φρονήματος, και εὐγενεῦς χαρακτήρος, ἥτις ὄμως δέν εἰσιτυγχάνεται οἷα του ἐν χρησῃ ἀναλυτικῷ προγράμματι διδασκαλίας των, οὐ ὑπερβίξῃ τα τρωτά.

—Περί τήν μεσημβριάν της Κυριακής των Βαΐων (29 'Απριλ., ἐν τῇ αἰθυσῃ των τελετων του Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν εγένετο ἡ ἐπίσημος υποδοχὴ των νεων φοιτητων. Μετα προσεγγῆν, κατ' ἡ τελετῃ χουνιου του Θεωφιλ. 'Επισκόπου Βεσσαρίνης κ. Γερμανοῦ ἀνεπέμψθη δεησις, ὑπὲρ του Πρωταγέως, των Καθηγητων και του πρωςωμικοῦ του Πανεπιστημίου, ὁ Πρύτανης κ. 'Ιω. Πολιτης και μετ' αὐτόν ὁ Υπουργός της 'Εθνικής Παιδείας κ. Δ. Μπαλάνος εις προσφωνήσεις ἀπέτειναν πολυαιμος προς τούς νεους ἀκαδημαϊκοῦς, πωλάτα, ὑποθήκας. Είτα ὄμα, ἐκ φοιτητῶν και φοιτητριων ἐκ προσώπων των πρωςοπέων ἀπηγγείλας τὸν νενομισμένον φοιτητικόν ὄρκον, μεθ' ὃ χωροῖα φοιτητικῆ ἔψαλε τὸν ἔθνικόν ὄμνον.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

'Επαρχία 'Ηλείας

Τῇ πρωτῃ της 29 'Απριλίου ἀφικετο εις Πύργον ὁ νέος Μητροπολιτης 'Ηλείας Σεβ. κ. Γερμανός, εις ὃν ἐπεφυλάχῃ ἐγκαρδιωτάτῃ υποδοχῇ ὑπὸ τῃ ἐπισήμων ἀρχῶν της πόλεως και του λαοῦ. Η Α. Σ. ὄμα τῇ ἀφίξει ἀνελεθῶν εις ἔξεδραν σιθηθείαν παρά τὸν σταυρόν, ἤκουσε προσφωνήσεις του ὀηάρχου κ. Γιαννάτου, του 'αρχ. κ. Δανιήλ Παναγοπούλου, μαθητῶν των Κατηχητικῶν Σχολείων και ἐκπροσώπων του συλλόγου ἀποφαιτων Μεσῆς 'Εκπαιδεύσεως, εὐχαριστήσας δὲ και εὐλογησας τα πλήθη, κατηφύνη ἐν ἐπιδητικῇ ποικίῃ εις τον μητροπολιτικόν ναόν, ἔνθα εγένετο ἡ τελετῇ της ἐνθρονίσεως. Μετά τήν ὑπο του Πρωτοσυκάλλου της ἱ. Μητροπόλεως Πανος. κ. Κλαυσάτου ἀπὸ του ἁμῶνος ἀναγνώσιν της σχετικῆς 'Εγκυκλίου της 'Ιεράς Συνόδου και του ἔγγραφου του 'Υπουργου Παιδείας, δι' οὐ ἀνεκοινουτο το βασικ. διάταγμα περί καταστάσεως του Σεβ. Γερμανου εις τήν Μητροπολιν 'Ηλείας, προ-

σφώνησεν ὁ 'Αρχιερατικός 'Επίτροπος αἴθεο. 'Αχιλλίος Παπαθανασόπουλος, εἶπα δ' ἡ Α. Σ. εἶπε τὸν ἐνθρονιστήριον αἰτεῖ λόγον, ἐν τὸ πληρῶν τὸν ναόν ἐκκλησιαστικῶν ἡκουσε μετὰ εὐθείας προσοχῆς και συγκινήσεως. Η Α. Σ. ἐκράσσασε θερμὰς εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ γενομένῃ εις αὐτόν ὑποδοχῇ, διακήρυξεν οὐ δ σκοπὸς της ἀρχιερατικῆς αἰτεῖ ὀράσεως εἶνε ἡ προσκλή της 'Εκκλησίας, ἥτις θύναται να ἐπιτευχῆθῃ μονον όταν οἱ χριστιανοὶ ἦνε και ἔργῃ τοιούτοι, ἀρχίζοντες ἀπὸ τῆν περί της φυγῆς μέριμναν, κατὰ τὰ διδάγματα της ἁγ. Γραφῆς. Εξαιγείλας δὲ οὐ ἤλθε κομίζων τήν εἰρηγῆν Χριστοῦ εις τὰς ψυχὰς πάντων, ἀπέτεινε πατρικῶς νουθεσίας προς τον ἱερον της Μητροπόλεως κληρον, συστήσας να προσέξῃ εις τήν κατηχητικῆν διδασκαλίαν των πιστῶν διὰ της εὐρυτέρας διαδόσεως των Κατηχητικῶν Σχολείων, να συντελεσῃ εις τῆς ὀπὸ τῆν καθοδηγῆσιν αὐτοῦ ὀργάνωσιν της φιλανθρωπίας και νὰ τρηῖ αὐτοῖν μακρῶν των πολιτικῶν και κομματικῶν διανεξῆσιν. Συστήσας δ' ἐν τάλει εις τὸ πλήρωμα των πιστῶν τήν τακτικῆν εις τούς ναοῦς φοιτησιν και ἐνδιαφέρον διὰ τήν 'Εκκλησίαν ζωηρόν, ἐκάλεσε τούς πάντα, εις ἕλιον μεστόν της ἀγάπῆς Χριστοῦ.

Μητρόπολις Μυτιλήνης

Πληροφόρημεθα ἐκ Μυτιλήνης οὐ ὁ Σεβ. κ. 'Ιάκωβος, ἀπαλλαγεί, του ἀκουσίου περιορισμοῦ, ἀποκαταστάθῃ εις τήν ἱεράν αὐτοῦ Μητροπολιν ἐν ἐξάλλῃ ἐνθουσιασμῷ του ποιμνίου, συνωστισμένου ὄπως ἀπικετῇ τήν δεξιάν του ποιμενάρχου του. Δεπτομερέστερον εις τὸ προσέξῃ.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Κατὰ τὰς ἐκ Νέας 'Υορκῆς πληροφορίας, ἐν τῇ καθεδρικῇ ναῦ της πόλεως ἐτελεσθη ἐπιμνημόσυνος δέησις ὑπὲρ του εκλιπόντος μεγάλου φιλελληνοῦ Φραγκλίου Ρουζβέλτ, τελεταρχούτος του Σεβ. 'Αρχιεπισκόπου κ. 'Αθηνάγορα. Η Α. Σ. ὀμιλήσας μετὰ τὸ παρὰ του μνημοσύνου περί του Ρουζβέλτ, εἶπε μετὰξυ ἄλλων πῶς εὐαγγελοῦτο ὀσάκις ἐπακνεπτε τον ἀείμνηστον ὡς Κυδάρητην της Πολιτείας της Ν. 'Υορκῆς και πῶς διαγίνωσκαν οὐ ἔα ἀνεδακρυετό ποτε Πρόεδρος της 'Αμερικανικῆς Συμπολιτείας, όταν δὲ οὐτως ἐπραγματοποίηθη ἡ προδραφῆς και τον ἐπισκέψθη πλεον ὡς Πρόεδρον τῇ εἶπε «Κυριε Πρόεδρε, δέν εἶσατε μονον ὁ ἀνώτατος ἀρχηγός της ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας των 'Ηνωμένων Πολιτειῶν της 'Αμερικῆς, ἀλλά και ὁ ἱερός ἡγετῆς ὀσκληρου της ἀνθρωποτητος, γνωρίζετε διατί; Διότι πιστεύετε εις τον υἱον, και ὁ μέγας ἀνηρ ἐκείνος μεθεθεβαίωσε τότε ἐμφαντικῶς. και θαθεβαις πισεω». Πρόσέθησας ὁ ἡ Α. Σ. οὐ, όταν τῇ παρακλήσει του ἀπενεμήθη εις τον Ρουζβέλτ τὸ παρασημον του μεγάλου 'Αγαματος των 'Αποστόλων του Παναγ. του Γαρου ὑπο του Πατριάρχου Ιεροσολυμων, ὁ Πρόεδρος τὸ ἀπεδέχη μετ' ἰδιαίτουσῃς χαρῆς. και ἤτο τὸ μόνον παράσημον, οπερ εἶχε σελῆ κατ' ὄλην τήν διάρκειαν της προεδρίας του.

Μετ' τήν πόλιν του 'Αγ. Φραγκλίου ἀφίκετο και ὁ Σεβ. 'Αθναγόρας ἕνα μετὰσχῃ των συσκέψων των συναφικῶν των ἐκκλησιαστικῶν ἀρχηγῶν των συμμαχῶν χωρῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

'Ο νέος Πατριάρχης πλων των Ρωσικῶν Μακαριώτατος 'Αλέξιος εγενήθη ἐν Μόσχῃ τῇ 21 'Οκτ. 1877, σπουδασας δ' ἐν τῇ Πανεπιστημῷ της αὐτῆς πόλεως τα νομικά, ετυχε του διπλώματος τῇ 1899. Μετὰ ταυτα εἰσῆλθε προς θεολογικῆς σπουδῆς εις τήν θεολογικῆν 'Ακαδημίαν Μόσχας, κατὰ τὸ διατήμα ὀς της φοιτήσεως του ἔλαθε τὸ μοναχικόν σῆμα, ἐχαιροτονηθη διάκονος τῇ 1902 και ἱερομοναχος μετὰ ἔτος. Τῇ 1910 ἐσελέγη 'Επισκόπος 'Ιλχδιν, ὄταν μετατεθῇ εις 'Ιζμμποργ, 'Επισκοπῆν ὑπαγομένην εις τήν Μητροπολιν Μετροπόλεως. Τῇ 1913 προηῆθη εις Μητροπολιν Νοβοροδ, μετὰ ἐν δ' ἔτος μετατεθῇ εις τήν Μητροπολιν Μετροπόλεως, μεθ' ἥς ἡνωθη ἡ της Νοβοροδ. Κατ' ὀπιν το διαστήμα της ὑπὸ των γερμανῶν πολιωρτίας του Δάνιγγραδ ἀνυστάκτως παρεμῆθη και ἐνεπαρουν τον δοκμαζόμενον λαόν ἐν τῇ ἐπικῇ της πόλεως ὀμύνη, δια ὀράσεως και λόγων μεστων φερμου πατριωτισμοῦ, ὄθεν και ἐτιμηθη δια παρασημου ὑπὸ των Σεβῆς.

—Μετὰ τήν ἐκ Μόσχῃ ἐπὶ ἀναρχῇ του νέου Πατρι-

άρχου συγκληθείσαν κληρικολαϊκὴν συνέλευσιν προσαγορευομένην τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Κυβερνήσεως κ. Γεωργίου Κάρπωφ ἀπὸ μέρους τῆς Σοβιετικῆς Κυβερνήσεως εἶχαν ὡς ἐξῆς:

«Κατὰ τὰς ἐποχὰς σοβαρῶν δοκιμασιῶν, ἃς πολλὰκις ἡ πατρίς μας ὑπέστη ἐν τῇ παρελθόντι, ἡ ὀρθόδοξος ρωσικὴ Ἐκκλησία οὐδέποτε ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἐζησῆς τὰς ἀνάγκας του, τὰς ἐπιδιωξεις καὶ τὰς ἐλπίδας του, ἐσώθη ὡς οἱ ἴδια τῆς τὰ ἐθνικὰ ζητήματα. Ἡ γραπτὴ μας γλώσσα ἐγεννήθη εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ εἰς τὰ μοναστηριακά, καὶ ὡς πρῶτα χρονικὰ τῆς ζωῆς τῆς χωρῆς μας ἐκεῖ συνειστάθησαν. Τα εἰσὶν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων πλῆθος ἡ ἀπάξ ἀντιστήσαν κατὰ τῶν πολιτοκριθῶν τῶν ἐξ ὧν εἰσβόλεων. Μολλοὶ διαπρεπεῖς ἐκκλησιαστικοὶ ἤγασται ἐθύσιασαν τὴν ζωὴν τῶν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ τῆς πατρίδος.

Αἱ μεταξὺ τοῦ Συμβουλίου καὶ τοῦ Πατριαρχείου κανονικαὶ σχέσεις συνεβάλον ἀναμφισβητήτως εἰς τὴν διαργανωτικὴν παγίωσιν τῆς Ἐκκλησίας, τὸ δὲ Συμβούλιον θα λαμβάνῃ ἐν τῇ μελλόντι πᾶν μέτρον πρὸς περιορισμὸν πάντων τῶν ἐμποδῶν, τὰ ὅποια εἶναι παρακώλυον τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως τῶν πολιτῶν τῶν Σοβιέτ τὴν διαχαρᾶσαισιν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος.

Ὁ δὲ Μητροπολίτης Κιέβου καὶ Γαλικίας καὶ ἑξάρχος τῆς Οὐκραίνης Σεβ. Ιωάννης, προσαγορευμὸν ἀπὸ μέρους τῆς συνέλευσεως τοῦ Πατριαρχεῖος τῆς ὀρθόδοξου Ἀνατολῆς εἶπεν: «Ἡ συμμετοχὴ τῶν Προκαθημένων τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τὴν ἐνθρόνισιν τοῦ ἡμετέρου Πατριαρχεῖο ἀποτελεῖ παισικτον τεκμήριον δι' ὅλον τὸν κόσμον, ὅτι αἱ μεταξὺ τῆς ἡμετέρας Ρωσικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν σχέσεις εἶνε οὐ μόνον τυπικαί, ἀλλὰ καὶ καθάρως ἀδελφικαί ἐν τῇ γνησίῳ πνευματικῇ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἀγάπης».

Περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ρωσικοῦ Πατριαρχεῖο εἶχαν ἀποφασίσαι προτερον σύνοδος τῆ ἀρχιερέων τῆς ὀρθόδοξου ρωσικῆς Ἐκκλησίας, συνελευσάσα ἐν Μόσχᾳ τὴν 21, 22 καὶ 23 Νοεμβρίου τοῦ κληθέντος ἔτους ὑπο τοῦ προεδρείου τοῦ Τοποτηρητοῦ Σεβ. Βενιαμίν, τότε Μητροπολίτου Λένινγκραδ καὶ Νουβόροδ. Ἡ σύνοδος ὁμοφωνῶς ἀπαφάνισεν ὡς συγκληθεῖ ἐν Μόσχᾳ τῇ 21 Ἰανουαρίου 1915 τὴν συνέλευσιν τῆς ὀρθόδοξου ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ἣτις, αποτελουμένη ἐξ ἀντιπροσώπων τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ πασῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κράτους, θα προῆξ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πατριαρχεῖο, ἐγένετο δὲ ὡς κατὰ πρότερον τοῦ Σεβ. Ἀλεξίου, ὡς προσκληθῶσιν οἱ ἡμῶν Πατριάρχαι τῆς ὀρθόδοξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ τῆς Γεωργίας Καθολικός.

Καθ' ἃ ἀνεκοινώσαν ἀπο ραδιοφώνου ὁ καθολικός ἱερεὺς Schultz, ἐν τῇ κατ' ἐμοί τῆς Σοβιετικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας εἰς τὸ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀρθρον ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Ἰησοῦς οὐδέποτε ὑπῆρξεν, ὅτι εἶνε ἐντελῶς μὴ ἱστορικὸν πρόσωπον, ἀλλὰ τὸ πρῶτον φησικατικῆς ἰδεολογίας ἀναπτυχθείσης ἐν τῇ ρωμικῇ αὐτοκρατορίᾳ ἐπὶ τῇ βασιμ κοινωτικῶν τινῶν συνήλων κατὰ τὰς πρῶτας ἐκατονταετηρίδας τῆς ἡμετέρας χρονολογήσεως! Ἐν δὲ τῇ περὶ Ἐκκλησίας ἀρθρῷ του ὁ τοιοῦ λαγεται, ὅτι αὐτὴ ἔσχε τὴν ἀρχὴν ταυτοχρόνως μὲ τὴν ἐμφανισιν τῆς «ταξικῆς» κοινωνίας καὶ τοῦ «ταξικοῦ» ἀγῶνος καὶ οὐ ὑπῆρξεν ἐκπεριαιλευτρία πρῶτης τάξεως! Ὁ αὐτὸς προσέθετο, ὅτι δὲ, εἶχε λάσει ἀκρίβη τὸς τόπους τῆς ἐν λόγῳ Ἐγκυκλοπαιδείας, τοῦ περιέχοντος τὰ περὶ τοῦ Καθολικισμοῦ καὶ τοῦ Παπισμοῦ ἀρθρα. Αἱ ἐμπίισαι αὐτὰ τοῦ πατροῦ Schultz ἐδηλοῦσαν μετὰ ταῦτα ἐν τῇ «Civiltà Cattolica», ὁ δ' ἀσχυρῶς τοῦ Βατικανοῦ ἀνηγγείλαν ὅτι θὰ ἐκδοθῶσι καὶ εἰς βιβλίον εἰς ρωσικὴν καὶ εἰς γερμανικὴν γλῶσσαν.

Ἡ Religious News Service ἀναφέρει ὅτι ὁ ἐν Λονδίνοι ἀπὸ ἐξῆς διαμνυὼν ρώσος ἐπιστήμων Νικόλαος Ζερνίφ ἐν τινι δημοσίευσίῳ συνεντεύξει του εἶπε οὐν ἀλλοίς, ὅτι οἱ ρώσοι ἐκκλησιαστικοὶ ἤγασται εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ ἐξασφαλίσουν εἰς τινὰ κυβερνητικὰς διατάξεις προκείμενον νὰ ἐξασφαλίσουν ποῖαν τινὰ ἐλευθερίαν. Εἰς λαϊκὸς π.χ. προσερχόμενος νὰ ἐξομολογήθη γαμίζει ὅτι ὁ πνευματικὸς ἔχει ὑποχρεωσιν νὰ ἀναφέρῃ εἰς τὴν μυστικὴν ἀξιονομίαν ἐπιδηλοῦσα λεπτομερεῖαν ὑποκειντοῦ πολιτικῆς φύσεως, ἐπὶ ὅποιαν ἦσθε τῇ ἐμπιστευθῆ ὁ ἐξομολογούμενος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Ἄμα τῇ ἀναλήφει τῆς κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ Ἀροῦ Grozea ὁ Μακαρ. Πατριάρχης Ρουμανίας κ. Νικόδημος ἀπέλυσεν ἐγκύκλιον, δι' ἣς προέτρεπε τοὺς πιστοὺς ὡς ἐπισημαίνων αὐτόν, ἐξέφραξε ὁ εὐχαριστίας πρὸς τὴν «ἀδελφὴν ἡμῶν ἐν ὀρθοδοξίᾳ» Σοβιετικὴν Ρωσίαν, ὡς ἀναγράφει τὸ «Tablet».

ΡΩΜΑ-ΓΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τὸ ἐγκριτὸν καθολικὸν φύλλον τοῦ Λονδίνου «The Tablet» γράφει ὅτι κατέχει ὀγκώδη τόμον ἀποδεικνύοντα τὸν ὑπὸ τοῦ Πίτο ἀνανωθέντα κατὰ τῶν ρωμαιοκαθολικῶν διωγμῶν ἐν Γιουγκοσλαβίᾳ καὶ ἰδίως ἐν Κροατίᾳ, Βοσνίᾳ καὶ Ἑρζεγοβίνῃ. Ὁ οἰγμὸς δ' οὗτος διαρκῶς ἀεξάνεται κατὰ τοιαύτην ἐντασιν, ὥστε νὰ ἀριθμῆ πλεῖστα θυμὰτα κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Ἐπιδικαίεται πλήρης ἐξόντωσις τοῦ καθολικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σλοβενίας. Ἐν κοιραντορικῇ τῶν ἐγκυκλιῶν οἱ ἀρχιεπισκοποὶ καὶ οἱ ἐπισκοποὶ τῆς Κροατίας προτείνουν ἀμροληπτον ἐρευναν διὰ τὴν περὶ τῶν συμβάνων, ὡς κατὰ ταῦτ συναιτὸν νὰ γνωσθῆ ἡ ἀλήθεια.

Περὶ τὰ μέσα παρ. Ἀπριλίου ἀφίκετο εἰς Παρισίους δι' ἀεροπλάνου ὁ πρωθιερέων Ἰσπανίας Καρδινάλιος Blond, εὐσεβρωθεῖς κατὰ τὴν ἡμεραν τοῦ ρωμαιοῦ Πάσχα ἐκ Μόσχᾳ πρὸ τὴν Paderborn, ἐν ἣ ἑτάλει ἐγκάσειρτος ὑπὸ τῶν γερμανῶν ἐπὶ 14 μηνῶν. Τῷ 1910 ὁ Καρδινάλιος εἶχε προσφύγει ἐκ Μολωνίας εἰς Ρώμην, εἶτα δὲ καταφυγεν εἰς Γαλλίαν, ἐνθα καὶ ἐνεκλείσθη ὑπὸ τῶν γερμανῶν εἰς Bar-le-Duc μέχρι τῆς εἰς Γαλλίαν εἰσβολῆς τῶν Συρμαχῶν.

Ἡ καθολικὴ ἱεραρχία τῆς Ἀγγλίας καὶ Οὐαλλίας ἐξέδωκε τὸ ἀκολουθῶν ἀνακοινῶσαν τῇ 11 Ἰστανένου: «Ἐλάθομεν ἐκκλησίαις παρὰ καθολικῶν τῆς ἀπελευθερωθείσης Ἑθρωπίας ὡς ἐσησησῶμεν εἰς τὴν ἀνοικοδομησιν τῶν κατὰ τὸν πολεμὸν καταστραφέντων ἢ ὑποστάντων ὁ ἀδὰς καθεδρικῶν γαυῶν, ἐκκλησιῶν, σεμιναριῶν, μοναστηρίων καὶ σχολείων». Πρὸς ρυθμίσιν τοῦ αἵου ἐργοῦ ἀπεφασίσασμεν νὰ καταρτίσωμεν κεντρικὸν κεφάλαιον, ἐκ τοῦ ὁποῦ ποσὰ θα διανεμῶνται εἰς τοὺς ἱεραρχῶν τῶν ἐνθα ἐπροσένηθησαν αἱ καταστραφῆ χωρῶν, τὸ κεφάλαιον δὲ ταῦτο θα ἀποκληθῆ «10 καθολικὸν τῆς Ἑθρωπικῆς Ἀνοικοδομήσεως ἐπαλαίον». Κατὰ τὴν ὀρισθησομένην ἡμέραν τῶν ἐπὶ τῇ νικῇ εὐχαριστικῶν ὁ κλήρος καὶ οἱ πιστοὶ θα ὑελήσῃσι νὰ ἐκφρασοῦσι τὰς εὐχαριστίας τῶν κατὰ τινὰ αἰσθητὸν τρόπον. Ἐπιθυμοῦμεν ὡς κατὰ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἰσφοραὶ ἢ μέρος αὐτῶν παρρηχωρηθῶσιν εἰς τὸ κεφάλαιον ταῦτο...».

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΣΜΟΣ

Ὁ διαδεχθεῖς τὸν ἀειμνήστον Ἀρχιεπισκοπον Καντερβουρίας καὶ Πριμόνοῦ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας William Temple Ζερμοσιώατος Dr Geoffrey Francis Fisher, Μις Ἀρχιεπισκοπος Καντερβουρίας, ἀγαπῶν οὖν εἰς τῆς ἡλικίας καὶ εἶνε πατὴρ ὁ υἱῶν, ὡς οἱ ἡμῶν μαχονται εἰς τὰ μετωπία, ἐξ αὐτῶν ὁ εἶς εἶχε συνληφθῆ αἰχμάλωτος ἐν Tobruk, καὶ ὑψώσεν ὄρω, νὰ ἀποδύσῃ.

Οἱ ἀναγνώσται τῶν «Times» τοῦ Λονδίνου, ἐπισημένοι ἀπὸ πολλοῦ νὰ ἀναγινώσκουν εἰς τὸ φύλλον τῆς «Μεγ. Π. μ. πτῆς κύριον ἀρθρον ἀφιερωμένον εἰς τὴν σημασίαν τοῦ Σαμουρου, ἠσσανθῆσαν οὐσαυτοστον ἐκκλησίαν ὡς εἶδον πρῶτον μὲν οὐ το ἀρθρον ταῦτο ἐφστὸς ἐφῆραν ἄλλον χαρμακτηρα, οὐτέερην δὲ οὐ δὲν κατεῖχε τὴν ἰσῶειν, ἀλλὰ τὴν ἐλευθερίαν θεσιν ἐν τῇ φύλλῳ. Ἡ παλαιὰ παρὰδῶσις νὰ λαμβάνωσι τὴν πρῶτην θεσιν τα κυρια θεματὰ ἡ ὁ μόνιμος ἐν τῇ ἀγγλικῇ οἰκουμενικῇ, καὶ οὐα τοῦ ὑπῆρξεν ἐκδοθῆς ἢ ἐκ τοῦ αἰεροδοκῆτου ταῦτου νεωτερισμοῦ τῆς μεγαλῆς ἀγγλικῆς ἐφημερίδος γενικῇ τοῦ κοινου ἐντύπωσις.

Ἡ ἐνθρόνισις τοῦ νέου Ἀρχιεπισκοπον Καντερβουρίας εἶχεν ομοίωτὴ ἐν τῇ καθεδρικῇ νῦν ἐν Canterbury τῇ 19 Ἰστανένου, ἡμερᾷ Πέμπτῃ, εἰς τὰς 2 μ. μ. Τοῦ ναοῦ ταῦτου εἰς διάσημος κρῶσταλλος τοῦ γυαλίνο, εἶχεν ἀφαιρεθῆ κα ἀποκρυβῆ ἀπὸ τοῦ 1909 εἰς ἀσφαλες μεσο. ἄνεως ὡμῶς αἱ λαϊκοὶ ἐφαυαθῆσαν ἐκ τῶν βομβαρδισμῶν τοῦ ἐχθροῦ. Ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἀπαιτηθῆ

ποούν υπερβαίνον τὰς 40.000 στεφλίνας πρὸς ἀντικατάστασίν των, καὶ ἐλπίζεται ὅτι τῇ βοήθειά τῆς τε ἐπαρχίας τῆς Καντερβουρίας καὶ τῶν ὑπερποντίων ἐπαρχιῶν ἡ τοποθετηθῶν ἐγχωροὶ κρύσταλλοι εἰς τὰ παράθυρα τοῦ ναοῦ. Ἐν αὐτῷ ἐταφίοντο ἱκανοὶ τῶν προκατόχων τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου· ὁ ἁγ. Αὐγουστίνος καὶ ἕννεα ἐκ τῶν διαδοχῶν του ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγ. Αὐγουστίνου. Ὁ ναὸς ἔχει θαυμαστὴν ἱστορίαν φέρει τραύματα πυρός, πουργιτικῶν σφαιρῶν καὶ γερμανικῶν βομβῶν.

Ἡ ἐνθρόνισις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐτελέσθη μετὰ μεγαίστης ἐπισημότητος, ἐξέλεγη δ' ὡς ἡμέρα τῆς τελετῆς ἡ μνήμη τοῦ ἁγ. Αἰρηγε, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος μαρτυρήσας Ἀρχιεπίσκοπος Καντερβουρίας († 1016). Ὁ ἀρχιεπισκοπικὸς θρόνος εἶνε γνωστὸς ὡς «θρόνος τοῦ ἁγ. Αὐγουστίνου», ὅτι, ὅπως οὐδέποτε ἀνηλθεν εἰς αὐτόν, χρησιμοποιθῆντα μόνον ὑπὸ των διαδοχῶν του ἀπὸ τοῦ 17 αἰῶνος. Κατὰ τὴν τελετὴν παρέστησαν πάντες οἱ ἐπίσκοποι, μεταξὺ δὲ τῶν ξένων ἦσαν καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλιῶν Γερμανός, ὁ κληρικός κ. Ἄμ. Ἀλιφζιάτος ἀντιπροσώπων τῶν Μακροῦ, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, οἱ Ἐπίσκοποι τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ὀυθροδόξου Ἐκκλησίας Σαββῆς καὶ Ματθαίου καὶ ἄλλοι ὁμῶδες ἀντιπρόσωποι Ἑλλάδος, Νοτιοσλαβίας, Ρουμανίας καὶ Ρωσίας, σὺν οἷς καὶ ἀντιπροσώποι προτεσταντικῶν ἐκκλησιῶν καὶ κοινότητων Δανίας, Φιλανδίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Ὀλλανδίας, Νορβηγίας, Πολωνίας, Σουηδίας καὶ Ἑλβετίας. Ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος ὡς θέμα τοῦ ἐνθρονιστηρίου λόγου ἔλαβε τὴν μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ ἐθνῶν οὐροτολογικὴν σχέσιν.

— Τὸ σῶμα τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἐπισκοπικῆς ἐν Ἀμερικῇ Ἐκκλησίας διέβλεπε πρὸς τὸν πρόεδρον του παράκλησιν ὅπως ὄρισθῇ ὑπὸ τὴν προεδρίαν του Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῇ τάξει νὰ παρακληθῇ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντερβουρίας ὅπως συγκαλέσῃ πάντας τοὺς ἐπίσκοπους τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ ἀνὰ ἕνα κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐξ ἑκάστης ἐπαρχίας, πρὸς μελέτην τῶν μεταπολεμικῶν ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων. Ἐπὶ πλέον διεδιήθη πρότασις νὰ παρακληθῇ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντερβουρίας ὅπως συγκαλέσῃ τὴν τε προσεχῆ συνέλευσιν τοῦ Lambeth καὶ Παναγγλικανικῶν συνέδριον ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιταῖς τῆς Ἀμερικῆς.

— Ἡ Ἐκτελεστικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Χριστιανικοῦ καὶ ἑβραϊκοῦ Συμβουλίου, ἀντιπροσωπεύουσα πᾶσαν τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ χριστιανικὴν καὶ ἑβραϊκὴν κοινὴν γνώμην, καταπολεμοῦσα δὲ τὴν θρησκευτικὴν καὶ φυλετικὴν μισαλλοδοσίαν λόγῳ τῆς μεγίστης σοβαρότητος τῶν ληφθησομένων ὑπὸ τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ Φραγκίσκῳ συνελεύσεως τῶν ἐθνῶν ἀποφάσεων διέβλεπεν εἰς τὴν ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν ὑπόμνημα, ἐν ᾧ, σιγματίζουσα τὴν φυλετικὴν πολιτικὴν καὶ τοὺς διωγμοὺς τῶν ἑβραίων ἐν τῇ ἐθνικοσοσιαλιστικῇ Γερμανίᾳ, διακηρτίζει ὅτι ὁ κληρὸς τῶν θρησκευτικῶν καὶ φυλετικῶν μειονοτήτων ἐξαρτᾶται τελικῶς ἐκ τοῦ μέτρου του σεβασμοῦ τῶν ἀνθρώπων δικαιωμάτων καὶ ἀξιομάτων. Ὅθεν χαιρετίζουσα τὴν συγκρότησιν τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ Φραγκίσκῳ διασκεψεως, ἐκφράζει τὴν πεποίθησιν ὅτι οὐδὲν ἐν τοῖς πρώτοις θὰ διακηρῶσθαι τὸν σεβασμὸν τῶν ἀνθρώπων δικαιωμάτων καὶ τῶν θεμελιωδῶν ἐλευθεριῶν.

— Ἐκ τοῦ μεγάρου τοῦ Lambeth ἀπελύθη ἡ ἀκόλουθος Ἐγκύκλιος: «Κατὰ τὴν τελευταίαν Ἐκκλησιαστικὴν Συνέλευσιν ἀπεφασίσθη ὅπως ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας παράσχω πληρῆ τὴν συνεργασίαν τῆς εἰς τὸ ἔργον τῆς Χριστιανικῆς Ἀνασυγκροτήσεως ἐν Ἑυρώπῃ» διὰ βοήθειαν πρὸς τὰς ἐν ταῖς ἀπαλευθερωθεῖσαις χωραῖς τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἐπιτροπὴ συνστήθη ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἐπισκόπου Chichester πρὸς συλλογὴν ποσοῦ ἐκ 250 ὀνομαζομένων ἐκ παλαιῶν ἁγγλικ. ἐπαρχιῶν. Οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Καντερβουρίας καὶ Ἰορκῆς συνέστησαν τὴν ἐκκλήσιν ταύτην πρὸς τοὺς ἐπαρχιακοὺς ἐπίσκοπους, ἐξαιρουμένης τοῦ ἐπιταγῶν τοῦ πράγματος εἰς ἐκδήλωσιν ἀδελφικῆς συμπάθειαν πρὸς τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἑυρώπης, ὧν ἡ ἡρωικὴ ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως μαρτυρία προὐκάλεσεν ἀνεκδιήγητους δοκιμασίας, καὶ διωγμῶν. Διὰ τῆς βοήθειαν ταύτης νὰ καταστῇ δυνατὸν ὅπως αἱ ἐν λόγῳ Ἐκκλησιαὶ ἀνακαινίσωσι τὴν ζωὴν των οὕτως, ὥστε νὰ ἀντιμετωπίσωσι τὴν τρομακτικὴν πνευματικὴν κρίσιν, τὴν σεβοῦσαν ἀνὰ πᾶσας τὰς ἐυρωπαϊκὰς χώρας.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἀναφέρονται ἐνταῦθα ὅσα ἀπὸ πενταετίας κατέστη δυνατὸν νὰ διακριθῶσιν ὡς σχετιζόμενα ὅπως δὴποτε πρὸς τὸν κύκλον τῶν διαφερόντων τὴν «Ἐκκλησίαν» ἐκ τῆς ἑλληνικῆς βιβλιογραφίας καὶ ἐκ τῆς ξένης φιλολογίας.

Ὅτι τῷ 1940 ἐξεδόθη: Β. Βέλλα, Θρησκευτικαὶ προσωπικότητες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τεῦχος Δ',—Ὁ Προφήτης Ἰερραίας. Τοῦ Αὐτοῦ, Κύρια προβλήματα τῆς ἐραυνης τῶν Ὁ' (Ἀνάπτυξιν ἐκ τῆς Ἐπιστ. Ἐπετ. τῆς Θεολ. Σχολῆς) σ. 15. Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην σ. 20. Ν. Μ. Δαμαλά, Ἑρμηνεία εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Τόμ. Α' περιέχων τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον. Ἐπιμελεῖται καὶ δαπάνη Γερμανοῦ Α. Μαυρομάτη, σ. 756. (Ἐπάρχει ἔτοιμος πρὸς ἐκδοσιν καὶ Ἑρμηνεία τῶν Πράξεων καὶ κεφάλαιά τινα ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῆς Β' Κορ.)

Τῷ 1941: Ἰακ. Βισβίκη, Ἡ πολιτικὴ δικαιοσύνη κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν μέχρι Καποδιστρίου, σ. 560.—Ἡλία Βλαχοπούλου, Ἡ μετουσίωσις ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς Θείας Ἐυχαριστίας καὶ ἐλεγχος τῆς κακοδοξίας τῶν Προτεσταντῶν, σ. 32.—Θ. Βορέα, Ἀνάλεκτα, τόμ. Γ', σ. 308, τόμ. Δ' σ. 306.—Καλύβα, Τὰ ὄπλα τῆς Ἐκκλησίας, σ. 182.—Σερ. Παπακόστα, Διὰ τὰς ὥρας τοῦ πόνου, σ. 240.—Ἐἴρη. Τυπάλδου, Προσευχῆταιρον πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλλήνων καθολικῶν.—Ἐπιτηρὶς Ἐταιρείας Κρητικῶν σπουδῶν, τόμ. Β', σ. 288.—Ἐπιτηρὶς Βυζαντινῶν σπουδῶν, ἔτος ΙΖ', σ. 364.—Ἡπειρωτικὰ Χρονικά, ἔτος ΙΣΤ', Ἰωάννινα, σ. 240.—Ἀρχεῖον τοῦ Θρακικοῦ γλωσσικοῦ καὶ λαογραφικοῦ θησαυροῦ, τόμ. Η' [1941-42], σ. 324.

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”
ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἰωαννῖνων ΣΠΥΡΙΔΩΝ
† Ὁ Φωκίδος ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
† Ὁ Γυθείου καὶ Οἰτύλου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΥΤΡΑΚΗΣ
Δ' τῆς Θεολογίας

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1945

Ἰερῶν ναῶν Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	Δρχ. 5.000
» » πόλεων καὶ χωρῶν πόλεων	» 1.000
» » χωρίων	» 300
Ἰερῶν Μονῶν	» 500
Ἰδιωτῶν	» 500
Φοιτητῶν καὶ σπουδαστῶν	» 200
Διὰ τὰς προκηρῶσεις ἐκλογῆς Ἰερῶν.	» 1.000

Δι' ἄλλας καταχωρήσεις ἰδιαιτέραι συνεννοήσεις

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐπιστολαί, ἄρθρα, βιβλία, ἀνταλλαγὰ ἑβδομαδιαίων καὶ ἐφημεριδῶν: Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἐκκλησίας», Ὅδος Μοσχονισίων 12α, Ἀθήνας 8, [Τηλέφ. 82.219].

Συνδρομαὶ καὶ ἐμβάσματα: Πρὸς τὴν Διοικήσιν τοῦ Ἡεροδικιοῦ «Ἐκκλησία», ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθήνας (Κ). Δι' συνδρομαὶ προκαταβάλλονται.

Δημοτικῶν Σχολείων Καλοχωρίου Θεσσαλονίκης.—Ἐνεργῶν ἐκδιδόμενα φύλλα ἀποστέλλονται. Παρακαλοῦμεν ὅπως ἀποστέλλητε διὰ ταχ. ἐπιταγῆς τὴν ἐκ δραχ. 500 συνδρομὴν.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΣΣΗΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΥΠΟΙΣ "ΦΘΙΝΙΚΟΣ", ΛΕΩΝΑΤΟΥ 4